

Šumarski list.

Br. 10. U ZAGREBU, 1. listopada 1887. God. XI.

Izješće o XI. glavnoj skupštini hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva, obdržavanoj u glavnomu gradu Zagrebu 11. rujna 1887.

Ustanovljen dnevni red izcrpljen je ovako:

a) Nakon svrsi shodna pozdrava društvenog predsjednika, koji proglašuje skupštinu otvorenom, izabran je za perovodju današnje sjednice gosp. Dragutin Nanicini.

b) Čita se izvješće tajnikovo o djelovanju šumarskoga društva odnosno upravljajućega odbora, a ovo izvješće glasi doslovce ovako:

„Č.st mi je na ime upravljajućega odbora podnieti glavnoj skupštini godišnje izvješće o djelovanju i nastojanju upravljajućega odbora oko unapređivanja našega društva od posljednje dne 7. i sljedećih dana mjeseca rujna 1886. u Novogradiški obdržavane po broju X. društvene glavne skupštine ovamo sve do danas kako sledi:

Upravljajući odbor držao je za to doba odborskih sjednica i to: 11. studenoga 1886., 4. prosinca 1886., 31. prosinca 1886., te 21. siečnja, 2. lipnja, 11. kolovoza i 9. rujna 1887. god.

Iz rada upravljajućega odbora bilježimo važnije:

1. Izradio je uvjete pod kojima će se literarna djela nagraditi i razpisao je tomu shodan natječaj, koji je bio u „Šumarskom listu“ br. 12. godine 1886. otiskan.

2. Predložio je na poziv vis. kr. zem. vlade strukovnjake za stalno povjerenstvo kod šumarskih državnih ispita.

3. Izradio je predstavku na zem. vladu, da se hrvatski slušatelji na visokoj školi u Beču podvrgnu izpitu na oba tamo propisana teoretična ispita i da se inače nebi primili u javnu zemaljsku službu.

4. Bila je promjena u uredništvu Šumarskoga lista naime, uredništvo bje povjereno prvo u društvenomu podpredsjedniku kr. šum. nadzorniku kod vis. kr. zem. vlade g. M. Vrbaniću.

5. Zametnuti su dogovori sbog društvenih prostorija u novoj kući Matice, nu bez uspjeha.

6. Razpisan bje natječaj u smislu pravila za podieljivanje podpora iz pripomoćne zaklade.

7. Predložena bje predstavka na vis. kr. zemaljsku vladu sbog godišnje podpore od 400 for. iz autonomnoga budžeta kraljevina Hrvatske i Slavonije u ime promicanja narodno-gospodarstvenih svrha, koja je podpora visokim odpisom kr. zem. vlade od 12. veljače t. g. br. 4.299 društvu doznačena.

8. Sklopljen bje nov ugovor sa zagrebačkom štamparnom Drag. Albrechta nasljednici za tiskanje društvenoga časopisa, jer je šumarskomu listu veća naklada potrebita bila.

9. Po visokoj kr. zem. vladi dostavljena osnova o uredjenju šumske uprave urbarskih obćina sastavljena po kr. žup. nadšumaru požežkom g. Lad. Kraļjeviću i podnesak kutjevačkog šumarnika g. Mije Radoševića o šteti po grabežljivcih u hrvatskih šumah upućen je na pododbor; napokon

10. napravio je upravljajući odbor sve potrebite pripreme za ovogodišnju glavnu skupštinu, u koju smo se evo sakupili.

Časopisa ima društvo, što predbrojenih, što uz zamienu:

Gospodarski list i seljak, oesterreichische Forstzeitung, Tarander Forstliches Jahrbuch, Centralblatt für das gesammte Forstwesen, Mitteilungen des Krainerisch-Küstenländischen Forstvereins, Mitteilungen des niederösterreichischen Forstvereines, Haj: öster-ung. Handelsblatt für Walderzeugnisse, Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu, Erdészeti lapok, Vereinsschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde des böm. Forstvereines, Težak, Obćinar, Lesnoj žurnal, Allgemeine Forst- und Jagdzeitung, Viestnik za gospodarstvo i šumarstvo, Viestnik hrv. arkeološkoga društva, forstliche Zeitschrift, Friks Rundschau, Vesti društva inžira i arhitekta, Glasnik hrv. naravoslovnoga društva, Sylwan.

Predbrojnina za časopise stoji ove godine 38 for. a. vr.

U društvo pristupio je kao utemeljitelj Nj. prejasnost vladajući knez Adolf Šaumburg-Lippe i poglaviti gospodin Emanuel Vranicani-Dobrinović, vlastelin Severinski; zatim preuzvišeni gospodin Milan Ghyczy de Assakürth, c. kr. komornik i kr. ugarski ministerijalni savjetnik, vlastelin Čabarski i slavna imovna obćina ogulinska u Ogulinu.

Novih članova I. razreda pristupilo je tečajem ove godine 35, a II. razr. 96.

Nemila smrt ugrabila je začastnoga člana M. Presslera, profesora u Tarandu; začastnoga člana F. Grossbauera, profesora Mariabrunskoga; začastnoga člana A. baruna Seekendorfa, profesora u Beču i člana I. Tichy-a, šumara vlastelinstva u Čabru. — Slava im!

Odbiv početkom ove godine izstupivše i tečajem ove godine umrvše članove broji naše društvo:

7 začastnih članova	prema lanjskim	9 dakle za	2 manje
31 utemeljitelja	" "	26 " "	5 više
38 članova	prema lanjskim	35 dakle za	3 više

prenos	38 članova	prema lanjskim	35 dakle za	3 više
	30 podupirajućih članova	"	"	2 manje
	230 članova I. razreda	"	"	24 više
	418 " II.	"	"	68 više

ukupno 716 članova prema lanjskim 623 dakle za 93 član. više.

Ako od godine 1883. napried motrimo razvitak društva, vidimo da je bilo :

godine 1883.	. .	334 člana
" 1884.	. .	430 članova
" 1885.	. .	519 "
" 1886.	. .	623 člana

a tekuće godine 1887. ima društvo . . 716 članova, kao što je to gore spomenuto.

Napokon ima društvo 25 predbrojnika na društveni organ „Šumarski list.“

„Šumarski list“ pod uredništvom g. Mije Vrbanića izlazi evo već treću godinu kao mjesečnik u obilju na 34 do 36 štampanih tabaka godimice i razpačan je ove godine:

	na preuzvišenoga gosp. bana,
"	visoku kr. zemaljsku vladu,
"	7 začasnih članova,
"	31 utemeljitelja,
"	30 podupirajućih članova,
"	230 članova I. razreda,
"	418 " II. "
"	25 predbrojnika
"	4 šumarije brodske im. občine
"	14 časopisa
"	6 šumarska društva
"	7 ina društva
"	4 strukovne škole,
"	4 djačka društva
"	13 slušatelja u Križevcih
zatim	10 eksemplara za društv. knjižnicu i
	6 obveznih otisaka

ukupno 830 eksemplara

Od toga razpačano bje u Rusiju 1 primjerak, Njemačku 2 primjerka, Ugarsku 3 primjerka, Bosnu 3 primjerka, Srbiju 9 primjeraka, Cislaitaniju 32 primjerka (od toga 14 u Dalmaciju), u Hrvatskoj 780 primjeraka. Ukupno 830 primjeraka.

List se štampa u 840 primjeraka.

Upravljaajući odbor predlaže kao do sad, tako i ove godine po predsjedništvu sastavljen zaključni račun o blagajničkom rukovanju našega društva za upravnu godinu 1886. (vidi na kraju lista) s primjetbom, da poslije namirenja

svih troškova ostaje svršetkom godine 1886. kod pokrića saldo 150 for., od koje svote ide u smislu § 27. društvenih pravila 38 for. u pripomoćnu zakladu, a ostatak sa 122 for. ima se uložiti k utemeljiteljnoj glavnici. U godini 1884. do 1886. ima nesigurnih tražbina u iznosu od 85 for., koje se po svoj prilici neće moći podpuno utjerati. To su prinosi članova koji su umrli, pod stečajem, u inozemstvu, preselili se u Cislaitaniju. Na koliko se ta dubiosa nebi mogla utjerati do svršetka ove godine, predlaže upravljajući odbor, da mu glavna skupština podieli vlast takove svote svršetkom godine odpisati.

Upravljajući odbor sastavio je društveni proračun za godinu 1888. sastojeći iz prihoda i razhoda, te predlaže glavnoj skupštini na blagovoljni pretres, pa će k pojedinim stavkama prigodom razpravljanja istih svoje ustmeno obrazloženje pridonieti. Ovaj proračun pokazuje u svojoj celosti prihod sa 3170 for. a isto toliku potrebu, pa je i podpora, koju društvo od visoke kr. zem. vlade počam od g. 1884. uživa i za g. 1888. u kombinaciju uzeta (vidi proračun na kraju lista).

Pojedine stavke proračuna razvrstane su u smislu zaključka prošlogodišnje glavne skupštine, pa će se i glavni račun za godinu 1887. u tom smislu budući glavnoj skupštini podnieti.

Društvena knjižnica umnožila se je što pokloni, što nabavom tečajem ove godine za 24 djela. Osim toga nabavljena su sva strukovna djela domaćih pisaca, u koliko ih društvena knjižnica još imala nije i na koliko su ove godine sviet ugledala, a nabavljene su još i sljedeće knjige:

Gebirgs-Boden-Klimakunde od C. Grebea,

Botanik für Forstmänner od C. Döbnera,

Wirtschaftliche und Comerciele Beschreibung der Staatsforste der ung. Krone od C. B.

Forstlehrlings- u. Försterprüfung in Fragen od T. Grunerta,

Allgemeine Encyclopädie der Forst-Jagdwissenschaft od Dombrowskog,

Handbuch der Forstwissenschaft od T. Lorey-a.

Društveni članovi poslužili se ove godine sa 19 djela iz društvene knjižnice.

Što se napokon tiče društvenih zaklada izvješćuje se ovo:

Utemeljiteljna zaklada sa 31 utemeljiteljem ima do 30. lipnja 1887. s prispjelim kamati iz godine 1884. i 1885. svega 3302 for. 44 novč.

Pripomoćna zaklada broji sa kamati do 30. lipnja 1887. svega 2182 for 40 novč. ter ima 52 udrugara.

Nagrada za literarni rad nastala je ovako:

a) iz blagajničkoga ostatka godine 1884. sa 96 for. 40 nvč.

b) iz " " " 1885. " 39 " — "

c) iz kamata obih tih ostataka " 5 " 79 "

d) iz blagajničkoga ostatka godine 1886. " 258 " 81 * "

ukupno 400 for. — nvč.

* Ciel blagajnički ostatak od g. 1886. je veći, naime 258 for. 81 nč. + 150 fr. dakle = 408 for. 81 nč. ili efektive 150 for. od kojih ide kako je jur spomenuto 38 for. u pripomoćnu zakladu, a 123 for. u utemeljiteljnu glavicu.

Tajnikovo izvješće usvaja se, samo se na predlog društvenog predsjednika zaključuje, da se dug, koji se vodi kao „neutjerivi dohodci članarine“ briše iz računa koncem godine 1887., u koliko dotad nebi utjeriv bio.

c) Predsjednik javlja, da je nekolicina brzojavnih pozdrava stiglo od vanjskih društva. članova. — Prima se sa živili!

d) Čita se izvješće cenzuralnih članova o posliedku pregledavanja računa za godinu 1885. — Prima se na znanje.

e) Za izpitivanje računa za god. 1886. izabran bje kr. šum. povjerenik Vatr. Rački i kr. nadšumar Gustav Kraus (vidi na kraju šumar. lista).

f) Proračun za godinu 1888. ustanovljuje se ovako:

primitak sa 3170 for.

izdatak sa 3170 „

Kod razprave proračuna primljen je predlog g. žup. nadšumara Kraljevića, da se za „nagradu suradnika“ (točka 4.) ustanovi 350 for., a za „podpore“ (točka 14.) 70 for.

g) Za skontiranje društva. blagajne izabran bje g. kr. nadšumar G. Kraus i g. kr. šum. vladni povjerenik V. Rački.

h) Prelazi se na izbor upravljujućega odbora.

Za predsjednika bje izabran jednoglasno kr. šum. ravnatelj gosp. Milan Durst; za prvoga podpredsjednika kr. vladni šum. nadzornik Mijo Vrbanić, a za drugoga podpredsjednika kr. šumarnik g. Antun Soretić.

Za društvenog tajnika izabran bje kr. žup. nadšumar Fran Kesterčanek, a za odbornike sljedeći društveni članovi: Josip Etinger, Robert Fischbach, Hugo Grud, Ivan Kolar i Vatr. Rački; a za zamjenike istih: Drag. Laksar, Gustav Pausa, Zidmundovski F., Gustav Kraus i Vilim Dojković.

h) Buduć na razpisani natječaj književnoga odbora nije stigla ni jedna radnja, to je zaključeno, da se razpiše ponovno natječaj.

i) Prelazi se na razpravljanje nekih predloga.

Imovni nadšumar g. Makso Prokić predlaže, da se vis. kr. zem. vladi posebnom predstavkom razloži prieka potreba za što skoriju reviziju zakona o imovnih obćina od god. 1881.

Rezolucija prihvaća se oduševljeno i predaje se upravljujućemu odboru, da ju izradi i vis. kr. zem. vladi predloži. (Vidi o tom odnosnu razpravu predlagatelja na drugom mjestu ovoga lista)

j) Podpredsjednik Vrbanić predlaže, da se buduća glavna skupština šumar. društva obdržava u Sriemu, najbolje u Mitrovici. — Prima se i dalnja odredba prepušta uprav. odboru.

k) Ladislav pl. Kraljević stavlja sljedeći predlog:

„Obzirom na izradjene i u šum. listu otiskane nacрте osnova zakona i naputaka za preustrojstvo šumarske uprave u županijah predlažem, da se na vis. kr. zem. vladu upravi molba, da spomenute nacрте poprими kao podlogu daljoj razpravi u tom predmetu.“

Nakon podulje razprave bje zaključeno ovo:

„Ima se visoka kr. zem. vlada umoliti, da čim prije sazove povjerenstvo, koje bi imalo ustanoviti, po kojih načelih da se uredi celokupno šumarstvo u Hrvatskoj i Slavoniji, te da se ovo spoji s predlogom odnosno sa zaključkom o reviziji zakona za imovne občine od god. 1881.

1) Čita se molba Marije Hotovi za podieljenje novčane podpore iz zaklade Kőröskenyijéve i molba Jelke udove Pekličeve iz društvenih sredstvih.

Zaključeno je, da se iz razpoloživih društ. sredstvih svakoj moliteljici odmah izplati podpora od 25 for.

m) Podpredsjednik M. Vrbanić predlaže, da se dojakošnjemu društvenomu tajniku Dr. Vjekoslavu Kőröskenyiju izjavi zahvalnost za njegov neumoran trud oko promicanja društvenih probitaka. — Prima se uz uzklík: živio!

n) Drag. Nanicini predlaže, da se izjavi zahvalnost presv. biskupu gosp. Fr. Gašpariću, što je bio ljubezan, te je društvu svoju šumu ustupio za izlet; nadalje, da se izjavi zahvalnost slav. hrv.-slav. gospodarskomu društvu, što je dobrostivo ustupilo svoje prostorije za obdržavanje glavne šum. skupštine. — Prima se oduševljenim klicanjem: živili!

G. Prokić predlaže, da se g. mjerniku Pfisteru izjavi zahvalnost, što je bio dobrostiv, te je dan prije u šumi presv. g. biskupa Gašparića najvećom pomnjom raztumačio svoj obreten stroj za napajanje drva i š njim pokus učinio.* — Prima se uz oduševljeni: živio!

G. Kesterčanek predlaže, da se zahvali g. predsjedniku za trudno i uzorno ravnjanje društvene skupštine, a g. Naniciniju za vodjenje pera. — Prima se uz dugotrajni: živili!

Šumarskoj glavnoj skupštini prisustvovalo je 36 članova, i to: Agjić Prokop, kotarski šumar; Benak Vinko, nadšumar imovne občine; Bona Marino pl., žup. izvjestitelj; Duršt Milan, kr. šum. ravnatelj; Dean Stjepan, šumar gradske občine zagrebačke; Ettinger Josip, kr. umirov. nadšumar; Fischbach Robert, kr. vladni šum povjerenik; Grund Hugo, kr. šumarnik; Kuzma Julij,

* Pfisterovo napojilo za napajanje drva opisali smo u V. svez. Šumarskog lista od ove godine, a ovdje primjećujemo, da je obretniku pokus podpuno uspio u prisuću sakupljenih šumara u šumi „Kustošiji“ (predij presv. g. biskupa Gašparića). Ondje osvjedočismo se, da je na moždalju bukovog kusa od 4 metr. duljine uzdušnim tlakom od 2 sile pištala mezgra (Vegetationssaft), a kod podvostručene sile tlaka prodrla je za pokus priredjena plava tekućina uzduž vlakancu pokusnog bukovog kusa bez da je tim drvo trpilo.

Svrha Pfisterovog stroja jest ta, da se tlakom iztisne ponajprije mezgra napojit se imajućeg drveta, koja drvo usušuje ili ga čini pucati, a onda da se utiska posvud u drvo napojena tekućina, koja čuva drvo ne samo od gnjijjenja i truhlenja te usušenja, odnosno od drpanja, nego mu podaje i to svojstvo, da se napojeno drvo kao odležano staro i posušeno drvo odmah izraditi može.

Od napojenog sirovog drveta bukovog sagrađen je brod domaćega trgovca Sriće, a vještaci vele, da je podpuno siguran za plovidbu. Za taj brod usječena je u šumi sirova bukovina, koja se je napajala Pfisterovim strojem i odmah u tu svrhu izradjivala, nečekajući da se drvo prosuši.

Uredništvo.

kr. nadšumar; Kollar Ivan, kr. nadšumar; Kraljević pl., žup. nadšumar; Kesterčanek Fr. Ž., žup. nadšumar; Kozarac Josip, kr. šumar; Köröskényi Vjekoslav, kr. profesor; Kiseljak Vladimir, kr. profesor šumarstva; Knoblauch Pavao, kotarski šumar; Kadić, šumarski procjenitelj kod imovne občine; Kunz, kotarski šumar; Laksar Dragutin, nadšumar kod imovne občine; Lepušić Mirko, kotarski šumar; Nanicini Dragutin, kotarski šumar; Pausa Gustav, nadšumar kod imovne občine; Pfister Josip, mjernik; Prokić Makso, nadšumar kod imovne občine; Rački Vatroslav, kr. vladni šumarski povjerenik; Rosipal Fr., šumarnik dobara nadbiskupskih; Soretić Antun, kr. šumarnik; Štriga pl. Mil., kotarski šumar; Šeringer, šumar kaptolski; Šug pl. kotarski šumar; Vrbanić Mijo, kr. vladni šumarski nadzornik; Vizjak, kotarski šumar kaptolski; Trötzer Dragutin, kotarski šumar; Zobundjija Mijo, nadšumar imovne občine.

Od poglavarstva slob. kr. grada Zagreba prisustvovao je perovodja gosp. Gjurkan.

o) Za ovjerovljenje zapisnika glavne šum. skupštine izabrani su g. nadšumar M. Prokić i g. nadšumar Mijo Zobundjija.

Društveni predsjednik kratkim, ali zanosnim slovom zahvaljujuć se prisutnim skupštinarom na maru i trudu, štono ga uložise tečajem trajućih razprava o boljku i promicanju domaćega šumarstva, zaključi skupštinu uz burno klicanje skupštinarâ: živio i živili! — Samo napried!

Drvojedka suzna — *Merulius lacrimans*, Schum.

Profesor na gospodarskom i šumarskom učilištu križevačkom I. Potočnjak, napisao je pod gornjim naslovom u školskom izvješću spomenutog učilišta za god. 1886/7. zanimivu razpravicu, i buduć smo obećali, da ćemo ju u našem društvenom listu priobćiti, to evo sad činimo, izpustiv predgovor piščev, u komu razlaže o zarodu drvojedke suzne u nekom dielu zavodskih prostorija na drvu, te o jalovom nastojanju, da ovu toli škodljivu gljivaču uništi razriedjenom karbolnom kiselinom.

Nešto obćenita o gljivah.

Nauka o poznavanju tajnocvietaka u obće, a gljiva napose, razvila se je u novije doba. Odkako je naime usavršen sitnozozor, mogu biljari motriti i prostom oku nevidljive organe nižih bilina. Počam od sredine ovoga stoljeća upoznale su se za nekoliko decenija tajnocvietke bolje, nego gdje koje obitelji javnocvietaka. Sa savršenim sitnozozorom otkrili su biljari i najmanje mikroskopične organizme i njihov odnošaj naprama životnim postupkom viših bilina, životinja i čovjeka samog. Dokazali su u zraku sjemenje gljiva, koje inače trusom zovemo, što je temeljem porušilo nauku, koja nas je prije učila, da nešto može postati iz ništa (*generatio aequivoca* ili *spontanea*); dokazalo se je

nadalje, da taj trus pobudjuje vrienje i gnjilenje i da se po njemu šire pri-
ljepčive i kužne bolesti. Kad takov trus dodje dihanjem u pluća ili kroz
ozlede u krv, onda mnogi prouzroči strašne boli, od kojih samo smrt osloboditi
može. Spominjemo ovdje samo bacille prouzrokujuće bedrenicu (umavicu) i
sakagiju (sekendiju).

Nauka o organskih okužujućih tvari postala je od to doba predmetom
patologije, koja je uzprkos svemu napomenutomu još u povojih. Ako se ovdje
sjetimo Comma-bacilla prouzrokujućih koleru, Spirilla, koje su uzrokom,
da se pošalina (typhus) povrati, pa k tomu dodamo difteriju, mnogobrojne
bolesti kože i dr., moramo sa žalošću konstatovati, da je tomu tako.

Gdje koje truske pako, kao što su na pr. one Meruliusa, dopru u naše
zdrave inače stanove, te se tu razviju u oblike, koji nas izpod mukla uzne-
miruju u našem miru, zdravlju, radu, dapače nam na koncu i drvenu gradju
unište, ako je za dobe neopazimo, te se proti njim za vremena svimi mogućimi
sredstvi neoborujemo.

Pa ne samo u kućah, nego i vani — u šumi i u vrtovih znaju prouzročiti
slične truske silne štete. Iz jedne takove truske — iz jedne dakle samo stanice
razvije se staniče gljive, t. zv. mycel, koji se malo po malo provuče kroz
čitavo drvo, te mu oduzme važne sastojine i tako ga razklama, da prvom pri-
likom podlegne.

Da bude i onim, koji se u obće s botanikom, a napose s tajnovietkami
nebave, sve jasno, što ćemo prigodno o Meruliusu napominjati, opisati ćemo
ovdje u kratko sve gljive i osvrnuti se napose na gljive klobučnice —
Hymenomycetaceae, medju koje ubrajamo i gljivu drvojedku.*

Gljive-Fungi neimaju chlorophylla, pa nemogu radi toga samostalno
upodabljati, nego moraju živiti kao polunametnici — saprophytha ili pravi
nametnici — parasita, primajuć organsku tvar i potrebujuć stanoviti vegetativni
organ, s kojim se mogu na podlogi učvrstiti i primiti hranu. Taj njihov
vegetativni organ jest mycel, koji je obično relativno slabo razvijen tako, da
u mnogih slučajevih odgovara korienu.

Ostali dio razvija se obično u organ za razplod.

Obzirom na oblik gljiva spomenuti nam je, da ih imade jednostaničnih
jednovita okrugla ili dugoljasta lika (kvasne gljive, bakterije) i jednostaničnih,
ali uzprkos tomu razgranjenih (Mucor). Kod klobučastih gljiva je iz mnogo
hypsa sastavljen ogromni struk (Fruchtträger) različita lika, a u podlogi živući
mycel je samo slabo razvijen pletež.

Gljive se umnažaju poglavito conidijami,** ali imade ih i takovih, kod
kojih je dokazan razplod spajanjem (conjugatio), dapače i spolan razplod.

* Dr. Julius Wiesner: Elemente der Organographie, Systematik und Biologie der
Pflanzen. Wien. 1884.

** Conidije su organi bezspolnog razploda. To su naime truske, proizvodjajuće
organizme jednake matici, koji postaju na posebnih stručkih.

Sve gljive dielimo na sljedećih 5 skupina:

- I. Bakterije — Schizomycetae.
- II. Kvasinovice — Blastomycetae.
- III. Sluznjače — Myxomycetae.
- IV. Resinaste gljive — Phycomycetae i
- V. Prave gljive — Mycomycetae.

U ovu poslednju spada i gljiva drvojedka, kao što i sve ostale više gljive, kod kojih se mycel podpuno iz razgranjenih člankovitih končica stanica razvije.

Truske postaju ili slobodnim stvaranjem stanica u mješinicah (asci), ili se okonče na strućih (sterigma), koje stvaraju posebne stanice (basidiae). U prvom slučaju zovemo truske — ascosporae, u drugom — basidiosporae.*

Mycomycetae se diele u:

1. Ustilagineae (gribovi na žitu i dr.),
2. Uredineae (gljive nametnice sa potpunim preradjanjem),
3. Basidiomycetae (vrlo bogata obitelj, u koju ubrajamo skoro sve gljive sa klobukom).
4. Ascomycetae (takodjer vrlo bogata obitelj, proizvodjajuća posebne truske — ascosporae).

U basidiomycetah nabubre vršci hypha, kojih imade u trusniku mnogo, kao čula (čulasto) i postanu basidije, na kojih se uzdignu 2 ili više (često 4 ili 8) nježnih strućaka, koji okonče truske.

U plodonosnoj vrsti trusnjaka, koju hymenij (zastorak) zovemo, postane mnogo basidija, a medju istimi se razvijaju jako nježni končići mycela, t. zv. paraphyse ili sočni končići.

Hymenij leži ili u trusištu ili na njemu. Poradi toga zovu se prve gljive trbušnjake — Gasteromycetae, a druge gljive klobučnice, Hymenomycetae.

Hymenij klobučnica nalazi se uvijek iz vana na klobučastom trusnjaku, kojeg čapušom zovemo i to tako, da pokriva čitavu površinu ili samo nekoje periferične česti karakteristično izraslog trusnjaka. Te česti su nalik plojkam, glavicam, cievim i t. d.

Mycel je većinom končast, neznan i skriven u podlogi; kadkada ga je viditi prostim okom kao plojku ili užu na površini. Velike takove mycele držali su prije za posebne gljive.

Trusnjaci su obično kao klobuk, u nekih rodovih oblika kao koralj, samo u najnižih oblicih je hymenij kao tanka prevlaka iz vana. Kod Polyporea, kamo i Merulius spada, sastoji se hymenij iz nježnih cievčica, koje se svršavaju na donjoj strani klobuka kao fina mreža. Brefeld je bio prvi, koji je dokazao (1876.) da se klobučnice ne razplodjuju spolnim načinom, kako se je to prije držalo.

* Razplod tih gljiva proučili su u najnovije doba poglavito de Bary, Trécul i Brefeld.

Velika obitelj klobučnica dieli se u sliedeće podobitelji:

Bradavičarke — Auricularineae. Hymenij pokriva donju stranu ili čitavu površinu trusišta (*Exobasidium*, *Corticium*, *Auricularia*).

Grivače — Clavarieae. Hymenij pokriva sasvim ili djelomice slobodne krajeve trusišta, koji izgleda kao koralj (*Clavaria*).

Ježače — Hydneae. Hymenij se nalazi na uzvišenih bradavkah ili sličnih krpah na klobuku (*Hydnum*).

Rupičavke — Poliporeae. Hymenij stvaraju cievčice ili na razne načine spojeni nabori ili priečke na donjoj strani klobuka. (*Polyporus*, *Trametes*, *Boletus*, *Merulius*, *Daedalea*).

Lističavke — Agaricineae. Hymenij se nalazi na priečkah ili lamelah, protežućih se manje više radialno na donjoj strani klobuka (*Agaricus*, *Catharellus*, *Coprinus*, *Lactarius*).

Rodno ime *Merulius* dobila je drvojedka po boji (kao kos), a ime vrsti suzna — *lacrimans* poradi toga, što se iz steljke izlučuje suzam nalik vlaga kao kaplje. Neima tomu više od 100 godina, što je *Merulius lacrimans* poznat, te bi reći, da ga prvobitno kod nas ni bilo nije, ali danas neima skoro većega grada, gdje ga nebi našli.

Nalazište drvojedke suzne.

Vrlo je čudnovato, da se *Merulius lacrimans* nije do sada još našao nigdje u šumi niti na živućem niti na izumrlom stabalju. Nekoji autori su držali, da je *M. aureus* i *M. tremellosus* Schrad. istovjetan sa *M. lacrimans*, ali je dokazano, da nije. *M. lacrimans* se razvija i uspieva samo u naših stanovih, gospodarstvenih sgradah, brodovih, rudnicih i drugih gradjevinah, kad god nadje u njih uvjete svojem obstanku.

Njegove truske klicaju, a mycel se dalje razvija na tlu sa povoljnom mu hranom, ako je vlažno i bez svjetla, gdje zrak neima propuha.* Pojavlja se dakle imenito u podrumih i drugih vlažnih prostorijah, koje se nezrače i u kojih nije propuha. U takovih prostorijah razvije se mycel i prodiruć kroz opeke kroz zid, digné se u gornje spratove do greda i podnica, odkuda se razširi po pokućstvu, ormarih i svemu, što je daskami obloženo i t. d.

Pošto mu se naime hyphe spletu, postanu jake do 1 cm. debele pruge, koje su prama kraju sve to tanje. Te pruge izadju iz puči i pukotina drva i zida, s kojim se sljube, te brzo na sve strane rastu. Na taj način može gljiva rasti iz podruma do prizemlja, a od ovuda u gornje spratove, te iz zida preskočiti na drvenu gradju i pokućstvo. Ako ovdje ne nadje dovoljno vlage i hrane, onda dovadja istu prugami iz nižih slojeva; zato se može duže vremena uzdržati i u suhom zraku. To je takodjer uzrok, da se nadje mysel na podlogi,

* U našem zavodu razvio se je najjače i najliepše kraj digestorija u ormaru, koji je bio 2 mjeseca zatvoren.

od koje može dobivati slabo hrane; nadje se dapače i na takovoj, od koje nemože primati ništa.

Jer je vezan na tminu, napadne grede i podnice najprvo ondje, gdje su iste s vlažnim zidom u doticaju i razvija se uvijek od ozdol prama gore i iz nutra na vanjsku površinu, a pošto nemože uspjevati na suši, to ga nije moći opaziti iz vana na podu, dokle ne izjede daske posvema, izuzam nekoliko milimetara debljine iz vana.

Obično se pojavlja u novijih gradjevinah; u starih ga neima nikada, izim ako su se iste popravljale. To je dokazom, da je u stare gradjevine unešen bilo u novom drvu, bilo orudjem, s kojim su radnici obradivali okuženo drvo, bilo s ruševinom ili čim drugim. Da se na prikladnom mjestu razvije, dosta je, da dodje tamo trus, a netreba da se unesu i vegetativni organi. Kao što sve gljive, izbire si i *Merulius* podlogu, te najvoli drvo crnogorice. Akoprem se razvija i na drugom drvu, to do danas ne ima slučaja, gdje bi se bio razvio najprvo na hrastovini ili kojem drugom drvu zelenogorice.

U našem kemijskom laboratoriju razorio je borove daske i nekoje hrastove podnice, dočim se je na drugih podnicah istom naselio bio. Izpod poda uvukao se je i u spreda spomenuti ormar iz meka dzva, te se je prevukao preko svega što je u istom bilo: preko željeza, stakla, papira i ostalog, stvoriv pri tom ogroman trusnik, izpunjujući preko polovine šupljine u ormaru. Uz taj ormar stajao je digestorij iz hrastovine, nu u njemu ga nenadjosmo, jer je pod njim bila šupljina, tako da je zrak imao dovoljno pristupa. To nas potiče na mnijenje, da se je on razvio najprvo na borovini i da se je iz nje hranio, a da se je mycel samo mekanično prevukao preko drugih predmeta. Taj pojav nas uči nadalje, da mu hrastovina bolje odoljeva od meka drva.

Kod nas se je *Merulius* za vremena još opazio, a da to nije, bio bi se sjegurno popeo kroz zid pod krov, gdje bi se bio naselio na grede i tavanice, gdje bi bio silne štete počinio, tim više, što je na tavanu spremnica za vodu, iz koje vode cievi po kemijskom laboratoriju, dovažajuć potrebitu vodu, pa bi bio našao dovoljno vlage. Kakovu štetu može on nanieti, kada se za dobe ne opazi, razabrati ćemo iz izvješća zdravstvenog savjetnika dr. Grätzera, koje je podnio u hygienskom odjelu šlezkoga društva za domaću kulturu.*

„Godine 1836/37. sagradjena je u Antonijevoj ulici Fränkel-ova bolnica, u koju prvih godina nisu smestali bolestnike, nego su u njoj držali vunu. Za tri godine opažen je u čitavoj kući *Merulius lacrimans* tako, da je već harao u vratih, prozorih i gredah — da iste opeke bile su već dielomice sprhnule. Gradjevni savjetnik Zahn je imao zgradu popraviti. On je mjesto zemlje uzeo za punjenje prah od ugljevja, a grede i podnice je namazao. Uzprkos tomu pojavio se je za dvie godine *Merulius* opet i počeo se je tako naglo razvijati, da su htjeli bolnicu porušiti i — jer to sredstva utemeljiteljeva dopustahu — novu podignuti. To ipak ne učiniše, nego pozvaše gradjevnog nad-

* Dr. H. R. Göppert. — Dr. Th. Poleck. Der Hausschwamm Bresslau 1885. Str. 9.

savjetnika Buttela iz Meklenburga, koji je bio tamo spasio od drvojedke kakovih 30 sgrada, sagradjenih na čretištnu tlu, te mu povjeriše popravak bolnice. On je povjereni mu posao i sbilja uspješno obavio: izolovao je sve drvo u kući, položiv ga na kovne ploče, a sve grede je okatranio i za zidanje mjesto vapna rabio cement. Od 1847. godine nije se više pojavio Merulius, ali oba popravka stajala su kakovih 20.000 talira — svotu skoro, koju je prvobitna gradnja bolnice stajala.“

Popravak našeg kemijskog laboratorija stajao je do 350 for. Istina je, da je taj trošak nešto malo nerazmjeran, jer su samo dvie sobe okužene bile, ali mi smo se držali iskustva, da se krparijama samimi neda zlo u korienu ugušiti, pak smo nastojali, da ga uništimo temeljitim popravkom.

R a z v o j.

Kao kod svih gljiva, razlikujemo i kod drvojedke dvie razvojne dobe: U prvoj dobi razvija se samo mycel, primajuć mnogo hrane i upodabljajuć istu, a u drugoj razvija se na mycelu trusnik, kojemu je jedina zadaća — razplod.

Mycel se sastoji iz nježnih končića (hyphe) tanke tjenice. Vršak pojedine hyphe je nabubrio, te je izpunjen nešto gušćom tekućinom. Hyphe narastu 0.0002—0.007 milimetara velike i razprostranjuju se kao tanki končići kroz drvo kao najnježnija tkanina. Kašnje se razgrane i prepletu na pukotinah i površinah drva, ali samo na strani od svjetla okrenutoj, u raznih oblicih, nu najradje se spletu kao koža ili krpe nekoliko centimetara debele i do 1 metar i više velike. Te krpe su samo mjestimice sa svojom podlogom u savezu tako, da se mogu lako odkinuti.

Pisac ovoga je motrio nekoje hyphe pod sitnozorom, te je našao, da ih imade zrakastih i koncentričnih. Jedne i druge spletu se tako, da su plutasta pogleda, a dadu se na suhom i na svjetlu čuvati.

Mycel je obično biel kao snieg, a na istom imade hyphe bez boje, koje malo po malo boju mienjaju, tako da postaju žutkaste, ljubičaste i t. d.

U dobi razploda izlazi mycel na svjetlo, gdje ima dosta zraka i razvije na svojoj površini trusnik: snježna mu masa postane mjestimice gušća i kruća, te se malo uzvije. Tako postanu okrugle, koturaste, polukrugljaste, poluelipsoidične ili čašaste sočne blazinice, koje se kašnje na rubu uzdignu. Sve do sada gladka površina počne se u raznih smjerovih nabirati i dobije mrežast pogled. Tom prigodom se mienja i boja; postane, kako spomenusmo ružičasta — grimizno-crvena i napokon cimetasto-smedja. Ovu posliednju boju dobije po truskah, koje se u neizmjernom broju razviju.

Razvoj trusnika pada obično u ljeto i to, ako i ne uvijek, počam od svibnja do kolovoza.

Na hymeniju imade smedja tekućina kao biser-rosa, istu nalazimo gdjekada i na svežićih mycela i u prutovih.

Trusište se sastoji iz trovrstnog stanića: u najgornjem uzdižu se hyphe osovito, bubreć na kraju čulasto (kijački) i puneć se plasmom. Pojedine, jače

razvijene stanice hypha prerastu druge susjedne i razviju 4 tanke petlje, a na ovih trusnike, koji proizvadjaju po jednu trusku sličnu izsjeku kruglje do 0.01 mm. dugačku i 0.006 mm. široku. Truske odskaku osobito silom iz trusnika na sve strane, a jer su osobito lake, raznaša je i najmanja promaja u zraku.

Kao što silna plodovitost, tako je i ovaj pojav uzrokom, da se gljiva jako širi, a tim je pogibeljnija, što jedna jedina truska može proizvesti mycel i trusnik, samo kada dodje u razvoju joj povoljne odnošaje. Kada su se truske razvile, hymenij je svoje obavio, nu gljiva ne izumire, jer mycel raste u svojem elementu i dalje.

D j e l o v a n j e.

a) Na drvo.

Motrimo li drvo, koje je gljiva napala, opaziti ćemo, da je obično vlažno i na površini i iz nutra, a da ostane kada ga razori smedje, dapače crno, izpuca, bude laglje i tako trulo, da ga je moći medju prsti lako sdrobiti. Pod sitnozorom motreno takovo drvo pokazuje nam, da su najprvo napadnute stanice ciepaca i da su susjedne tracheide izpunjene hyphami. Pojedine hyphe prodiru kroz puči stanica pikmatica iz jedne stanice u drugu, ili probiju naprosto tinje, da iz jedne predju u drugu.

U sasvim suhu drvu u kojem je gljiva izumrla, ne nalazimo nikakovih hypha, premda po boji i sastavu drva možemo zaključiti, da su hyphe bile, ali da ih je nestalo — da su se raztvorile.

Kao što na mycelu, nalazimo i u koncih, što no se razvrieže u drvu, posebnu tekućinu, koja troši tinje stanica; nu tim trošenjem razprostire se ta tekućina i dalje, te napada i takove stanice, u kojih hypha ni bilo nije.

Ne obaziruć se na to, da motrimo po Meruliusu rsztrošeno drvo znamo danas, da on živi bez dvojbe na račun svoje podloge, kao što i drugi nametnici.

Gljive uzrokuju, kako je poznato, raztvorbu organske tvari, te se razvijaju u njoj ili u njezinih proizvodih. Jedne uspijevaju samo na stanovitim živućih organizmih ili u njih, druge se nasele na mrtve gnjileće, a treće na nepromijenjene česti izumrlih organskih tvari. Medju ove posljednje spada gljiva drvojedka, koja se ne nalazi, kako spreda spomenusmo — vani u šumi. Ona se naseli na zdravo drvo — najradje i najprvo na drvo četinjača, koje u velike za gradju rabimo, čim nadje i druge uvjete za razvoj: dosta vlage bez svjetla i propuha.

Kako i kojom izlučenom tvari drveninu razklumlje, raztopi i upodablja, nije još poznato. Profesor dr. Th. Poleck i apotekar Thümmel* iztraživali su mu sastojine i kemijsku narav, nastojeć da pronadju organske spojeve, koji služe za raztvaranje i topljenje, te napokon za upodabljanje celulose drva —

* Dr. H. R. Göppert. — Dr. Th. Poleck. Der Hausschwamm. Str. 21. i dr.

ali im to ne podje za rukom. Odkuda drvojedki neugodna duha, koju njih u okuženih prostorijah osjeća prije, nego što se gljiva na površinu pomoli — nije takodjer poznato.

Nu ipak se daje njezino djelovanje donekle raztumačiti: *Merulius* oduzimlje podlogi najprije rudne sastojine, koje su mu za razvoj potrebite; time razklimlje drvo tako, da se kasnije laglje raztvora. Ali budući da ima u gljivi mnogo dušika, masti i drugih ugljičnih spojeva, te fosforne kiseline i kalija — sve stvari, kojih ne ima mnogo u drvu crnogorice, to ona troši mnogo drvenine, dočim ju na nepoznati nam još način promieni i onda neposredno asimiluje. Pa čim je u drvu više fosforne kiseline, kalija i dušika, time će se gljiva ljepše i brže razvijati.

Analizujemo li drvo posječeno u zimi, kada vegetacija miruje i drvo posječeno u doba, kada sokovi najbolje kolaju (u proljeću), naći ćemo, da je u zimskom drvu 5 puta manje kalija, 8 puta manje fosforne kiseline i manje dušika nego u drvu u proljeću posječenu.

Sva je dakle prilika, da će se *Merulius* prije razvijati na drvu u proljeću posječenu, ako na nj dospiju truske, jer će naći podlogu povoljniju za klicanje, odnosno obilno hrane.

Da se o tom uvjeri gore spomenuti *Poleck* i *Thümmel*, pokušali su gojiti truske na zimskom i proljetnom drvu.

Ta drva analizovana su, te je u njihovu pepelu pronadjeno: (Vidi skrižaljku na str. 14.)

Zimsko drvo, na kojem su posijali truske, ostalo je indiferentno, jer nisu ni na njemu ni u njemu našli ni klicajućih truska ni mycela.

Sasvim obratno dogodilo se je sa proljetnim drvom, na koje su takodjer uz iste uvjete i okolnosti posijali trus: na njemu se je razvio liep lepezast mycel *Meruliusa*, čim je dokazano, da samo u soku posječeno drvo daje dobru podlogu za klicanje i dalnji razvoj gljive drvojedke.

b) Na čovjeka.

Pošto se *Merulius* razvija samo na mjestih, do kojih svaki dan ne možemo, osjeti ga prije njih nego ga zamjeti oko. — U svih prostorijah, u kojih se razvija, ili u kojih se je već dobrano razvio, osjećamo tuhljivu žestoku duhu usljed hlapivih tvari, koje nam još nisu točno poznate. Te hlapive tvari i truske, kojih je silesija u zraku, gdje se on razvija, okuže zrak tako, da je nezdrav: usljed toga poboljevaju ljudi u takovih prostorijah u velike. Uz to se bolest pogoršuje u vlažnih prostorijah i u podzemnih stanovah poradi nečistoće. Već sama ogavna duha prouzroči glavobolju, vrtoglavicu i nervoznost, a trus je uzrokom mnogim bolestim: kada se nasjedne na nježne sluznice dušnika, onda ga draži i može biti povodom upali sluznica u ustijuh i u jednjaku, a kada se proguta može prouzročiti tyfznu neprobav.

Okružni liečnik u Darkehmenu u Pruskoj dr *Ungefug* priobćuje jedan slučaj, kako je oboljela čitava obitelj nekog učitelja u *Wikischkenu* u istočnoj

Pruskoj.* On veli: „Dne 26. srpnja potraži učitelj B. liječničku pomoć za 9-godišnjega sina; 5. kolovoza prijavi, da mu je obolio drugi 16-godišnji sin, a poslie toga oboliše mu do 15. kolovoza po redu 14-godišnji i 7-godišnji sin i napokon žena — svi uz sasvim nalične pojave bolesti, koji su kod najprvo oboljelog djeteta imali sumnjiv tyfozan značaj. Bolest je počela kod svih bolesnika uz sljedeće pojave: nisu imali volje za jesti, žedjali su, dobili vrućinu, bili su zatvoreni i kašljali su. Prvi bolesnik je dobio takovu vrućinu, da je buncao (bulazio) i postao nagluh.

U 100 dielova čistog pepela nadjeno je:	Bor — <i>Pinus silvestris</i>	
	Zdravo drvo posječeno u zimi	Zdravo drvo posječeno u prolj.
Postotci pepela kod 110° sušene tvari	0.19%	0.22%
U vodi raztopljive sastojine pepela	7.89%	24.09%
Natrijev chlorid Na Cl	0.14	0.11
Kalijev sulfat K ₂ SO ₄	5.97	6.07
Natrijev sulfat Na ₂ SO ₄	0.59	—
Kalijev karbonat K ₂ CO ₃	—	15.56
Natrijev karbonat Na ₂ CO ₃	—	2.34
Vapnikov fosfat Ca ₃ P ₂ O ₈	1.19	9.53
Vapnikov karbonat Ca C O ₃	73.28	47.07
Magnezijev karbonat Mg C O ₃	11.61	8.50
Željezov kis Fe ₂ O ₃	3.50	6.31
Manganov oxyduloxyd Mn ₃ O ₄	0.64	1.02
Kremikova kiselina	3.06	3.46
Svih sastojina	99.98	99.97
Kalija K	2.67	11.57
Fosforne kiseline P O ₄	0.76	5.85

Za potanjom iztragom za uzrok bolesti izpade, da bolesnici nisu niti u selu niti u okružju bili u doticaju s kakvimi bolesnici i da u čitavom okružju nisu vladale nikakove priljepčive bolesti, a niti voda niti hrana bolesnika nije mogla biti uzrokom bolesti.

Ali liječnik osjeti u školskoj sobi, gdje su djeca u praznicah spavala, neugodnu truhlu duhu. Tu istu duhu osjeti i u učiteljevih sobah, te se je odmah domislio, da tu mora da vegetira *Merulius*. I sbilja nadjoše ga svuda bujno rastućeg; na stienah za pokuštvom, pod podovi i u ormaru. Na predložcih, knjigah, pisankah i t. d. bila je debela naslaga crvenkasto-žute prašine, koja se je pod sitnozorem kao trus drvojedke pokazala. Dapače još na 22. kolovoza našlo se je tog trusa u sluzi i izkašljanih hrašcih u bolesnika 5. kolovoza

*) Vierteljahrsschrift für gerichtliche Medicin und öffentliches Sanitätswesen von Dr. H. Eulenberg Neue Folge Bd. XXVII. 1887.

oboljelih. Kada su odstranjivali podove, našla se je silna vegetacija *Meruliusa*, te je i pri tom poslu jedan radnik obolio.“

Sličan slučaj zabilježen je u Hufeland-ovom dnevniku.* Tamo opisuje Jahn jedan slučaj u Güstrowu. Oboljela je naime jedna žena sa troje djece i kasnije još 2 stolarska naučnika, koja su odstranjivala pod i prašću se gljivu. Žena sa djecom je za nekoliko mjeseci ozdravila, ali oba djetića su umrla. Čudnovato se je kod njih razvijala bolest: glavobolja, teško gutanje i nagluhoća.

Slične slučajeve opisuje i dr. Koettnitz, a koliko imade slučajeva, gdje su bez lječničke pomoći poginuli ljudi od bolesti, koje je prouzročio *Merulius* — tko bi to znao? Bilo bi vrlo zanimivo iztraživati, da li možda nije *Merulius* uzrok mnogoj difteriji. Nemoguće to nije, pošto imade u čovječjem tielu fosforne kiseline, kalija, dosta vlage i tmine bez promahe zraka, a to su razvoj trusa podpomagajuće okolnosti.

Kemijski sastav.

Sve do sada kemijskim načinom iztražene gljive karakterizuje to, što su bogate na dušičnatih tvari i fosforno-kiselih solih, imenito na kalijevih fosfatih. Radi toga im je brži ili laganiji razvoj ovisan o množini dušika i fosforne kiseline u podlogi. Kako je to sa drugim gljivama, tako je i sa gljivom *Merulius*. U njoj nalazimo istu množinu dušičnatih tvari i mašće, a još više kalijevih fosfata.

U pepelu mycela i u njegovih trusnicah našla se je množina fosfornih ki-elina i kalija, a u ovom posljednjem, uz nešto sulfata i chlorida, skoro 75% fosforno-kiselog kalija, kojega može samo iz drva dobiti. Pošto ima u njem izim toga mnogo dušika (4.0%), kojeg iz već upodobljenih tvari izvlači, to je u tom razmjeru i trošenje drva.

Kemijska iztraživanja profesora Polecka i ljekarnika Thümmela** pokazaše sljedeće:

U *Meruliusu* je, kao što i u svih drugih gljivah, mnogo vode. Kod raznih pokusa izgubio je mycel sa trusnici sušenjem kod 110°C. 47.9%, 60% i 68.4% vode. Ali ima ga i sa još više vode. Dušika ima u njem, kako netom spomenusmo, 4.0 postotaka; dakle spada na gljive bogate na dušiku. Mašćom, koja se sastoji poglavito iz glycerida, nadmašuje sve gljive, samo ne glavicu precrvenu (*Claviceps purpurea*), jer imade kod 110°C. sušen

Merulius lacrimans 13.08% masti

Claviceps purpurea do 35.00% „

doćim nekoje druge gljive imaju pod istimi odnošaji:

Sirnaja — <i>Boletus edulis</i> Bull	1.95% masti
Pečurka prava — <i>Psalliota campestris</i> Fr.	2.35% „
Smrčak — <i>Morchella esculenta</i> Linn.	2.40% „
Rujnica — <i>Lactarius deliciosus</i> Fr.	6.71% „

* Hufelands-Journal der praktischen Heilkunde, Juni 1826.

** Der Hausschwamm Göppert-Polleck str. 15. i d.

U gljivi drvojedki dokazane su još nekoje kiseline, jedna gorka tvar i tragovi jednog alkaloida.

U pepelu su našli: kalij, natrij, vapnik, magnezij, željezo, mangan, chlor, sumpornu kiselinu, fosfornu kiselinu, ugljičnu i kremikovu kiselinu. Sljedeća skrižaljka pokazuje te rezultate:

U 100 dijelova čistoga pepela našli su:	Pepeo od <i>Merulius lacrimans</i>		
	Od mycela gljiv. bez trusnjaka*) uzet iz tmine izpod poda, vlaknat	Od mycela gljive s gornje strane na svjetlu sa trusnjaci	Od 0.5 met. velikog trusnjaka
Postotoci pepela kod 110°C sušena	6.33%	8.32%	9.66%
U vodi raztopljive sastojine pepela	17.40%	79.40%	88.60%
Kalijev chlorid K Cl	1.97	9.36	3.27
Natrijev chlorid Na Cl	0.45	2.39	3.03
Kalijev sulfat K ₂ SO ₄	10.47	17.85	5.72
Kalijev karbonat K ₂ CO ₃	—	1.59	1.89
Kalijev silikat K ₄ Si O ₄	—	2.58	—
Kalijev fosfat Fe ₂ P ₂ O ₈	4.51	45.65	74.69
Vapnikov fosfat Ca ³ P ₂ O ₈	24.16	6.68	—
Željezov fosfat K ₃ PO ₃	50.31	7.88	—
Vapnikov karbonat Ca CO ₃	2.90	1.21	0.62
Magnezijev karbonat Mg CO ₃	3.11	1.29	trag
Željezov kis Fe ₂ O ₃	—	—	4.04
Manganov oxyduloxyd Mn ₃ O ₄	trag	0.13	trag
Kremikova kiselina	3.53	2.70	4.05
Svih sastojina	101.44	99.31	97.31
Kalija K	8.18	40.68	46.56
Fosforne kiseline PO ₄	48.50	29.23	33.47

Ako prisporodobimo s ovom skrižaljkom pepeo ne kojih drugih gljiva obzirom na pepeo, kalij i fosfornu kiselinu, opažamo sljedeći zanimivi razmjjer:

U 100 dijelova ima	Pepela %	Kalija %	Fosforne kis. %
Sirnjava	6.09	42.1	26.9
Pećurka	5.30	38.0	11.0
Smrčak	9.72	42.1	50.5
Mycel drvojedke bez trusnjaka	6.33	8.2	48.5
Mycel drvojedke sa trusnjakom	8.32	40.7	29.2
Trusnjak drvojedke	9.66	46.5	33.5

* Sporocarpij; t. j. mycel bez hypha, što se uzdižu u mycelu, da proizvedu trus.

U z t u k.

Iza kako smo opisali razvoj i vegetaciju *Meruliusa* neće biti s gorega, ako ovdje još u kratko napomenemo, kojim načinom ga se možemo riješiti. Svatko, tko je ovu našu razpravicu pozorno pročitao, biti će se uvjerio, da se *Merulius* razvija iz truska i iz svježega mycela na prikladnoj podlogi i u dostatnoj vlazi, gdje ne ima svjetla ni zrak pristupa. Ako dakle dodje životan mycel u prostorijske, u kojih vladaju spomenuti odnošaji, onda će se početi dalje razvijati, te će preći i na susjedno drvo.

Kada se indi upotrebljuje za gradnju jedan put već od *Meruliusa* okuženo drvo, onda će se on opet razviti, makar mi drvo strugali ili tesali, jer u drvu samom nalazeće se hyphe ne poginu, bilo drvo na zraku koliko mu drago.* Razumieva se samo po sebi, da će se *Merulius* razviti samo u spomenutih odnošajih.

Zato je prvo pravilo za one, koji grade kuće, da nikada ne rabe drvo iz kuća, u kojih je bio *Merulius*, ni za nove gradnje ni za popravke. Sa drvom iz šume ili novom gradjom naslaganom na kupove na prozračnih mjestih neće se nikada *Merulius* uvući.

U našem kemijskom laboratoriju nije se pojavio kroz 2 godine na onih mjestih, koja su bila polivena karbolnom kiselinom, nu da li se ipak nebi bio kasnije i tamo razvio — o tom ne možemo za sada ništa reći! Zato će biti najbolje, da sve jedan put okuženo drvo — izgledalo ono i zdravo — izgorimo. Time ćemo uništiti i truske, ako ih na drvu imade.

Kako prije napomenusmo, razvijaju se truske na milijarde tako, da pospu sve predmete u prostorijah, u kojih se razvijaju, a pošto su veoma lake, može je i najslabija promaha raznašati. One na prikladnih mjestih klicaju, pa će biti dužnost graditelja, da im neda podloge, na kojoj će se moći razvijati.

Mi smo već spreda spomenuli, da je zimsko drvo za klicanje truska indiferentno. Stoga rabimo za nove gradjevine u zimi sječeno drvo, pa i ovo sasmasuho i pazimo, da nam se ne uvuku truske iz okuženih sgrada.

I ruševina iz sgrada od *Meruliusa* okuženih je pogibeljna za nove gradjevine, ako ju u ove navažamo. Zato se ruševina ne smije rabiti za nove sgrade, izim da smo ju iztražili, pa se sjegurno osvjedočili, da u njoj ne ima ni traga *Meruliusu*. Izim toga je ruševina iz starih sgrada po zdravlje škodljiva. Dr. Emmerich u Lipskom je dokazao,** da je ruševina iz starih sgrada, kojom se izpunjuje tlo pod podom, puna gnjilećih životinjskih i bilinskih odpadaka. U njoj, veli on, legu se zdravlju škodljive gljive i snjom se naseli u nove kuće odurna gamad. Nadalje veli, da u prirodi ne ima tla, koje bi bilo tako dušičnatimi organskim tvarmi i njihovimi raztvorbami onesnaženo, kao što je zemlja izpod poda u naših stanovih.

* Schauder. Ueber den Hausschwamm. Inaugural-Dissertation.

** Zeitschrift für Biologie v. Pettenkofer u. Voit. 1882. Str. 253.

Zato je najbolje, da se šupljine izpod poda izpune gruhom od coaksa, u kojem ne ima prašine, ili izžarenim ili grijanim pieskom itd.

Izim toga nastojati je svakom graditelju i o tom, da u podrumih bude propuh i dosta svjetla, i da ne dodje u nutra voda. U sve kuće ne imajuće na vlažnu tlu podruma lako će se uvući *Merulius*.

Sve spomenute okolnosti u kratko svedene glasiti će dakle: Paziti nam je na to, da ne dodju u nove gradjevine ni *hyphe* gljive, ni *mycel*, ni okuženo drvo, a kada bi i došle, uzprkos svim oprezom, da ne nadju prikladne podloge za razvoj i da su prostorije svjetle i zračne.*

Preostaje nam još u kratko promotriti, kako da odstranimo gljivu, kada nam se je već u kuću uvukla.

Iz spreda navedenog ćemo na ovo pitanje lako odgovoriti.

Najprvo ćemo odstraniti sve napadnuto drvo i zidove, te ukloniti sve, što razvoj gljive pomaže. Okužene zidove ćemo izsjeći doklegod se *mycel* proteže, pa je onda sa cementom obzidati. Nu pošto nije moguće na taj način svaki životan *mycel* odstraniti, moramo prostorije prosušiti i napraviti takovu ventilaciju, da bude dovoljan propuh.

Profesor Kružić je u našem kemijskom laboratoriju postupao ovako:

1. Odstranio je i uništio sve okuženo drvo: pod, tramove, dovratnike, prag i dr.

2. Odstranio je 30 cm. duboko izpod poda naslagu zemlje, te je u doljoj naslagi načinio izpod čitave sgrade kanale, kojima prolazi zrak.

3. Izim toga je postavio osovite cievi, koje su s timi kanali u savezu, da može zrak i tik izpod dasaka cirkulirati.

4. Zamjenio je izvadjenu zemlju sa gruhom iz coaksa (25 cm.), a na ovaj nasipao suhi pjesak. (5 cm.)

5. Predavaonicu je podio, a u laboratoriju je na opeke postavio ploče iz cementa.

Tako je opravdana nada, da nam se gljiva dalje razvijati neće moći, jer smo joj u laboratoriju odstranili podlogu, a u predavaonici imade pod podom toliko suha zraka, a donekle i svjetla, da tu *Merulius*, koliko do sada o njegovom razvoju znamo, vegetirati ne može.

Što se napokon tiče kemijskih sredstava: karbolne kiseline, tekline, katra, petroleja i dr., što se za uništavanje *Meruliusa* preporučuje, spomenuti nam je, da još nije dokazano, da truske po njih klicavost gube ili da se mazanjem drva u istom vegetirajuće *hyphe* ubiju.

* Dr. H. R. Göppert. Der Hauschwamm str. 47.

Putne crtice o njekih šumskih predjelih.

I.

Iz gora: Dil, Psuni, Krndija, Papuk i Babje gore do svojih podnožja prostire se do 200.000 jutara šume, od kojih je bukvik preko $\frac{2}{3}$ zauzeo.

Šume su to ležeće većim djelom u današnjoj požežkoj županiji, a pomanje u osječkoj pod upravom što vlastelinskom, što pod imnovno obćinskom. Pogledom na krajobraz uočiv pomanjkanje željeznice uz nedovoljne ceste, a osobito kroz šume, te nenapučenost predjela ovih, pomislio bi šumar, da će kao nigdje u domovini naići na prašume — al kakve sanjarije!

Ta davna prije, no što u Posavju i Podravju harala je ovdje sjekira najljepšu hrastovinu koje za brodogradje, podsjedke, a manje za dugu, al osobito mnogo za domaće potrebe oko veleradnja i to ponajpače s toga, što je još u ono doba i trgovac i graditelj manje za šupljikavu lužnjakovinu mario, te je kitnjak i granik sve do onomad prednost imao. Ta poljac u sred najdivnije lužnjakovine vezao bi se na brežuljak samo stoga, da što dugotrajniju gradju dobavi.

Ovo bili bi glavni uzroci, da je hrastovine nestajalo uz nebahjstvo naroda pod najperfidnijom šum. upravom, bilo to ove ili one korporacije, a žalibože gdje gdje nije niti danas ma za vlas bolje, što se redom za prodaju sječe sve sposobno, a za podmladak nit brigeša.

Sa bukvice stoji još žalostnije. Glavnu gromadu drvne zalihe representira dobní razred od 50—120 godina, zatim od 120—150 a sasvim neznatno imade od 1—50 godina stare bukovine.

Najbolje uzdržao se je najstariji razred; al žalibože iztrunuti će prije, nego li do uporabe dodje.

Kod ostalih 2 dobnih razreda, koji će budućnost uporabe dočekati, djelovali su vandalni požari, kakve samo ovaj kraj bilježi toli užasno i u takvoj mjeri, da neima na svih 150.000 jutara bukrika niti 15.000 jutara, gdje bi bukovina vriedila za tehničku gradju po naravi svojoj, a to će reći, da se vlasnik u ovakovih bukricih nadati ima tek $\frac{1}{10}$ one vriednosti, koju bi inače imati morao.

Uz sjekiru i požar učinio se je bezposleni pastir svojim nadjakom toli zaslužnim, da neima jednog hrasta, jedne bukve u najzabitnijih provalinah, gdje nije ma jedno deblo zasjekao, a mnogo takvih i po sto putah — doista ove vlasnik šume i njegovo potomstvo u zlatnu knjigu ubilježiti može.

Ta primjerice od 18 m³ surove hrastove gradje izvadiš tek 1000 dužice, što bi inače i od 9 m³ dobiti mogao, pa pitam, nisu li to užasne štete, ako se k tomu pribroje gubitci na prirastu drva i ploda?

Pitaš li se za šumarenje u tih šumah, tužna li odgovora, ta već gornji opis dovoljno nas upućuje, a da još predstavimo skrižaljku dobnih razreda uzprkos toga, što se i više nego li godišnji etat dopušta jur i kroz posljednjih 50 godina sječe, neima u svih 200.000 jutara šume niti 10.000 jutara recimo

od 1—10 godišnje mlade šume — budući se sječe bez razbora nepravilnom prebornom sječom i šume su pašnjaci, a ne šume. Postoje doduše i gospodarske osnove n. pr. za imovne obćinske i obćinske bukvice, ali drugo je pitanje, je li se izvadjaju, — ta dosta je, da su na papiru.

Putujmo ma kojim podnožjem gorja, dokazat će nam iza svake male kiše mutna bujica, kojom se valja žulja, rulja, vapnjenjak, škrljavac sa nahrpljenom crnicom, splavljajući ju u Savu i Dravu, u kakvom su sklopu danas te šume!

Već iz daleka proviruju puste glavice i kose, a koliko ove ne, to nam, dolazeć bliže, svi strmiji obronci a osobito južni i istočni odkrivaju sramotno gospodarstvo. — Sklop im je od 0·2—0·6 pa tako i u svih pristupnijih brasticih razlikom u ravnicah što je praznine kod prvih pokrio pusti kamen, a kod posljednjih udomio se trn, glog, ljeska itd.

Pašnjaci su ovo a ne šume, koje je bezobzirno pašarenje dotjeralo tek na $\frac{1}{3}$ svoje proizvodne snage, a kako i nebi, kad su obronci od 30—50° dan za danom puni svakovrstne marve i koza, te lišeni davno crnice i druge plodne zemlje. Gdje bi se ovdje šušanj suzdržati mogao?

Takovom šumarenju, ako se tud ovako nazvati može, posljedice su te, da katastralna procjena ovako umitane šume sa čistim prihodom uvršćuje u VI. VII i VIII razred, a to čini na godinu 30, 20, 16 novčica po jutru, dočim se pašnjaci iste kategorije cienne sa 40, 20, 10 nvč. po jutru.

Gdje li su vlastnici, gdje li šumari, a gdje li oblasti, kojim vlastita i obćenita dobrobit davno pred očima pukla nije?

Ta sa 7, 10 i najskuplje 20 fr. po jutru prodavaju se vlastelinstva. Nije li potrebno, da izpitamo razloge, zašto toli silno šumsko blago propada, zašto nekad bogatih slavonskih velikaša nestaje i zašto racionalno šumarstvo napred nemože, da bar ono spasi, što se još spasiti dade?

Ali kako bi se tomu nemilomu pustošarstvu stalo do živih nokata nije šumaru teško odgovoriti. Eno živa primjera u vlastelinstvu pleterničkom i kneževskom u Virovitici, našto se docnije vraćam. To pustošenje neda se tako brzo zapriečiti, a to evo s toga:

Imovno obćinske uprave stenju uz najizvrstnije strukovnjake pod kolsalnim upravnim aparatom, a podredjene su u svakom poslu političkoj upravi u takvoj mjeri, da se svaki napredni zamišljaj već u klici ugušiti mora. Seljak zastupnik, bilježnik, perovodja, a po gotovo predstojnik kotarske oblasti hoće da bude ravnatelj, te ovako otimajući se jedan s drugim za upravu, okreću šumarstvom kao muha bez glave, a pametniji šumari sbog svoje koristi, čekajući izdašnih reforma ili izgube volju ili motre očito nazadovanje, koje proti toli omašnoj legiji laika zapriečiti nemogu.

Ta kako bi si čovjek inače protumačiti mogao medju ostalim samo to:

Poznato je, da se u brodskom, a tako i gradiškom okružju cjepka hrastovina kod imovnih obćina, kojoj 1 m³ po 8 fr. vriedi u gorivno drvo cjepa ili za krov teše, dočim se bukovina odmah iza Broda ili Gradiške na hiljade jutara svoga etata netroši, jer je bez vriednosti, uzprkos toga, da bi se onaj

komplex šumskimi drumovi, a gdje je oveće površje i željeznicom providjeti te bar za vlastitu porabu na 10 struku cieniu podići mogao, i tako razsipnosti sa hrastovim drvom na put stalo.

Grad Brod obično se kriomčarenim gorivnim drvom uz skupu cieniu podmiruje. Gradiški nepravoužitnici bugare, da niti goriva za novce dobiti nemogu, pa ipak tko da se usudi bukvik učiniti pristupnim za izvoz, gdje se predlaže 50 ili čak 100.000 fr. za komunikacije?

Tko od zastupstva, tko od političke uprave kao lajici da iz osvjedočenja takov predlog šumara prihvati — ta odgovornost je to dakako, i samo budućnost ovakovu investiciju odgovoriti može, a ono se niti za sadašnjost neprosudjuje.

Dakle goriva i tesane gradje radi izsjeći će se što prije hrastici; tim doći će čas, gdje će nastati stagnacija zasluge šum. rāda i izvoza, te svi hrastici od 1—50 godina neće dati niti paše, niti žirovine, ni valjana liesa. S druge strane u toj potrebi navaliti će proizvodnja bukovog liesa, koji će tada i kako dobar biti (kao da u suhom bukovina i sada dobra bila nebi), a po gotovo morati će bukovo gorivo i ove i one potrebe podmirivati.

Ovakovo je gospodarstvo neosnovano, pa će imati užasnih posljedica po narodno oekonomno žiće krajiškog naroda u navedenih predjelih.

Slično tomu šumari tako i uprava urbarialnih šuma, pače i lošije i mnogo nespretnije, a uzrok tomu je ovdje u glavnom sretni aparat, koji je dotjerao šumare, da se rabe kod političkih uprava za jednostavne pisare, a što su nadšumari bez šuma, to upravo nepojmim.

Niti vidim redovitih sječa, niti branjevina, niti čujem o kontroli kroz šumara, a još najmanje nadšumara, te pitajuć po toliko putah, zašto se tako po obć. šumah hara, dobih evo ovaj odgovor:

Šumari imadu nedovoljan putni paušal, a nadšumari po gotovo nikakav, te uz to manjka im sloboda u rādu.

Čestitih lugara po gotovo neima, jer onakove, koji su proti vladinoj naredbi smješteni, doista za lugare krstiti nemogu. Niti imadu potrebna znanja, niti moralne snage, a uz nikakvu plaću služe obićno tako, da si sami po volji potrebito nadomjeste. Što da dalje kažem o onom, što je svim poznato, već uzdahnem: „Bože moj! čemu je šumar svršio nauke i čemu urbarialne obćine na njega, na lugare i na nadšumare uz dosadašnja uzslvoja troše?

Po vladinoj naredbi broj 2144. od god. 1871. ima se po §. 3. zavesti potrajno šumarenje; nu kažite mi, gdje je to tako provedeno? Eno ima tomu već 16. godina odkad taj zakon postoji, te priznajem trud šumara i čitao sam mnogo i mnogo potvrđenih gospod. osnova, al dvojim, da su u toj mjeri provedene u ovom predjelu, o kojem putovanje crtam, jer ja to u ničem neopažam, a gdje i ima čiste ili oplodne ili ma kakve sječe pod branjevinom — mislite li, da je to branjevina? Nije, nego to je pašnjak ili svakovrstnog dračja ili korova puna branjevina, u kojoj ima najmanje hrastova ili recimo bar bukova podmladka.

Eto u kratko sličice, kako se u urbarialnih šumah šumari. Žirovina se ponajviše po volji naroda ucjenjuje, a tako biva i sa pašom. Ako tko traži hrastovinu ma i zadnji hrast bio za gradju, dobit će ga, pa ma da je i bukovina zato isto tako sposobna ili ako nedobije, bud što nemoli, a ono će lugar pripomoći.

Hrastik je obično bliže selu, pa tko da u brieg po bukovinu ide, te se s toga prevršivao hrastik i prije god. 1871. a tako se čini i dan danas sve samo zbog goriva. Ima gdje gdje još dosta hrastika ali tuturaša, kojeg niti dinamitom poradio nebi. Moguće je, da će se još iz takova i čture proizvodjati, čekajmo, čekajmo nebi li i suhim zlatom radjali, a narod bez nadzora prevršivajuć od godine do godine nedozvoljava ni to, da stablo bar za živorod ojača.

Eto nas na razkrižju občinske šume, koje po kolikoći uz neograničenu pašariju za 70% manje prirastaju, a po kakvoći nesmiem prirast niti računati.

Šume već kroz diobu predane tek 0.2—0.6 u sklopu a k tomu prestare, moraju izumrijeti i to tim brže nevolji podleći, što se u susjednih vlastelinskih šumah velike branjevine uzgajaju, te iztiskajuć pašu na občinske šume, sve se više šumište pogoršava, a neće bit dugo, pa će se reći: „dovle i ne dalje.“

Godina za godinom prolazi, a svršetku se sve to ljuće primiće i mogao bi nastati čas uz dosadašnja uslovja, da će narod ostati ne samo bez dorastlih sadašnjih šuma, gdje jih je, nego i bez mladika, a kud onda?

To je budućnost hrastovih obč. šuma, a za bukove još se i nehaje; požar za požarom pripomaže tamaniti šume, da marva bolju pašu dočeka, te smo tomu već tako navikli, da nam s proljeća niti pomrčina sunca u oči nepada od sama dima gorećih šumâ.

A tko će mi protusloviti? Nebi li bilo bolje opravdano, da hrastove šume čuvamo, a da uživamo bukove i da ove u mješovite pretvaramo.

Tako naslikah imovno občinsko i občinsko gospodarstvo samo površno; jer tko bi brojkami to prisposobljao. Na milione šteta bi izračunao, ali u to se neupustih, da kudim ma koga. Ne, jer mi to nije zadaća, nego htjedoh samo da istinu opišem, zbog koje bi ubog narod plakati morao, a to s toga, što mu skrbništvo svom odlučnošću i što zgodnijom upravom nedodjeli ono, na što je punim pravom pozvano. Sjegurna existencija, znanje, sloboda i ljubav mogu šumarstvo za rād predobiti; manjkali samo jedan ovih činbenika uzalud se stvarao ma kakav šumarski zakon, a tuj su i razlozi pustošarstva, što manjkaju skoro svi navedeni činbenici izim znanja kod šumara i nadšumara, a kod lugara upravo obratno.

Tražimo s toga preustrojstvo šumarstva što prije, al nezaboravimo na znanje, existenciju, slobodu i ljubav! Sad mi se je sjetiti još vlastelinske šum. uprave. Svatko je sebi najbliži, pa smo navikli suditi, da će vlastnik šume neodvisan od tutorstva kao što je to kod korporativnih šuma u svoju korist za sebe i potomstvo uzorno šumariti, al u kojoj to mjeri u našoj domovini biva, čujmo: Čast Thurn-Taxisovoj, Albrechtovoj, Lippe Schwarzenbergovoj a i Pran-

daovoj, te Elzovoj šumskoj upravi — ovi se bore sa sadašnjošću, ali i za daleku budućnost.

Valjan gospodar skrbi izobiljno za sposobno osoblje, daje mu samostalnu slobodu u radu, a uvažujući zasluge, koje se tek nakon decenija opažaju, i tek iza stoljeća računati mogu, a gdje tako biva, eno vidimo ondje čak 60-godišnjih već mladih najljepših šuma i što mladje branjevine uzorno odgojene.

Para, voda, drum, prosjeka, potrebiti strojevi i orudje: sve je ondje pri ruci. Ne samo gospodar i službenik ovdje uživa; taj si sječe, ore i kopa, te sije, al će si žeti svoj trud, te će jim i plodovi potrajni dohodak neizbježno pružiti.

Što se doživiti može od šumske uprave ostalih vlastelina, eno vam živa primjera djakovštine, podgoračkog, našičkog, orahovačkog, feričanskog, vočinskog, pakračkog, daruvarskog, stražemanskog, kaptolskog vlastelinstva itd.

Izsječeni su ovdje hrastici, te nije skrbjeno za hrastov naravni podmladak u sgodno vrijeme, a umjetno gojiti bilo bi smiješno, pače razsipno. Ovako pričaju stanoviti ljudi. Ili što je još bolje kažu njeki, ta neboj se, šume nikad utamaniti nemožeš, pa ti susretaju s primjeri, ako nam predstave zbilja koju mladu šumu, to jest šikaru punu grabrovine, bukovine, ljeske, drenka i gdje gdje koji hrastić, nu takav hrastić, koji je po sto puta obršten, pun čvorova, smotan i granjem smotan i od takve hrastovine nadaju se sliepci, da će jim dati najbolju ciepku gradju, a uz to požareno, dakle mehanično i fiziologično zahireno stabalje hoće, da im pruža onakvu deblovinu, kakvu su pred time na istoj stojbini izsjekli!

Takove porastline će doista radjati i mjesto 60—70% tehničke gradje, imati će gorivne hrastovine i samo 30—40% gradje, a to je vrlo mnogo. To su ali razlike, koje dohodak na $\frac{1}{2}$ i više nepobitno umanjiti moraju. To bi bio još najbolji primjer, ali ima takvih vrlo malo, ali zato ima na hiljadu i hiljadu bivše negda najljepše hrastovine osobito na brežuljcih, koja je danas čisti bukvik, vriedeć po jutru najviše 50 fr., što bi inače 500 fr. brat bratu prodati mogao.

Dapače virovitička, slatinska šumarija itd. negda divni hrastici sa umješanom bukovinom i grabrovinom, danas su čisti bukvići, al ih zato hametom današnja kneževska šum. uprava iztrebljuje i gdje nemože bukovinu prodati za ugljen ili gorivo uz najjeftinije cene, ondje nalaziš doista najljepše bukve, ali trunu i gnjile, te se mogu prodati u bezcjenu, samo da tada umjetna sjetva hrastovine uspjati može.

Slično postupa Thurn-Taxisova uprava odgajajući hrastovinu ili crnogoricu, a to zato, jer šumar za 100 i više godina napred računa, te misli, da će bukovina uz silne bukove šume za 20 godina svakako do gorivne cene doći po 1 kub. metru do 50 nvč., a možda i 70 nvč., nu on hoće i može danas već dobiti 5—7 fr. za hrastovinu, a kakve će potrebe za hrastovinu iza 20 godina nastati, sigurno može računati, da će kub. metar hrastovine na 10—14 fr. poskočiti. Pita se, tko pametnije šumari? Za lajika bio bi to silni risiko upravo onako, kao za neplivača baciti se u more, ali šumar mora ploviti, ma se u svjetskom drvarstvu mješala koja mu drago trgovačka politika, on bo je pro-

učio ne samo tehnologiju uz uporabu šumsku, nego i produkciju, pa i consum, a njegova je stvar, da sve to valjano upriliči.

Kuda sreće po grofove Janković, Pejačević i ostalu vlastelu, da su još onomad, kad za brastovinu slavonsku nije pitao niti Francus niti Englez, imali šumare, koji bi sa budućnošću u gornjem smislu računali bili.

Ogromna ova vlastelinstva bijahu osobito obzirom na šume insolventna, al zašto? Evo odgovora.

U domovini neima proroka, a za to našao si u tih vlastelah samo inozemce — nu koje? Vrstan šumar izstupivši iz akademije našao je i prije na sjeveru u svojoj državi sjegurnu službu; akademici potisnuše empirike „Jagare“, a ovi poplaviše našu zemlju. Ta eno jih još do nedavno dapače i u naših krajiških državnih upravah, a po gotovo uz fino complementiranje (ta u tomu su majstori), dobrodiše koje kako, dapače i pinklom čak osobno pred preuzvišenu, presvietlu i milostivu gospoda i bijahu imenovani ne samo za šumare, nego i za nadšumare, dapače i za šumarnike, a imenovalo jih čak i za upravitelje. A što uradiše? Eno šume su poput strašila, a što uživaju ta gospoda, neka po šumarski računaju! I danas imade još takvih usrećitelja, al zato propada vlastelinstvo, a na teret ovoga trpa kese bačvar, trgovac i susjed sa marvom itd. Zar bi poštenom trgovinom ili prodajom mogao obični pintar postati kroz noć milionarom; nikada osim lotriranja ili kradjom, a prvi bio je glavni razlog i danas još žalibože tako biva.

Ta eno Vočina, gdje je za badava kupio crnogoricu neki trgovac, a eno pašarine od rogate marve sa 30 nvč., žirovine najviše popriečno sa 50 nvč. i gorivno drvo skoro badava — zar mislite da je efektivno vlastelinstvo Kutjevo ikada pasivno bilo? nikada. Što je nekad vlada uživati imala za sveobću državnu korist, uživao je to uz bagatelne cijene obližnji narod, a danas uživa to vlastelin, što su cijene četverostruke i još se toliko povsiiti mogu, da se primakne pravoj vrijednosti.

Zar mislite, da kod prave uprave vlastelinstvo Kutjevo nebi kod godišnje uporabe od 20.000 m³ goriva već danas bar 10.000 jutara šume u svojem normalnom razredjenju obzirom na dobnu skrižaljku posjedovalo, a koliko imade mladih šuma, koje je državna uprava predala sadašnjem vlasniku uzprkos toga, da se od pamtievieka na godinu troši za samo pučanstvo 20.000 m³ goriva? Neto, kakvih 100 jutara za 25.000 rali šume.

To je bivalo pod državnom upravom, kojoj ipak u toliko čast, da je ipak uzdržala šume u najboljem stanju.

Nu i državna krajiška uprava učinila je bar pokus u bukvicih; al na 200.000 jutara. Pitajte ostale vlastele, koliko im je uzgojio šumar mladih šuma, akoprem je od drvne zalihe upotrebljeno sjegurno popriečno prieko 60%.

Mi smo dakle u vlastelinskoj upravi glede šumarstva malom iznimkom na istom stepenu, kao i kod imovno občinske, te občinske uprave, a neosnovana pohlepa n. pr. u novije doba u Daruvaru, nu ne krivnjom šumara, strnoglav-ljuje vlastelina. A kako i nebi, kad za 600 jutara šume gradi na 6 kilometra

duljini circa $\frac{1}{3}$ vicinalnu željeznicu sa 2 parostroja; $\frac{1}{3}$ vodenu a $\frac{1}{3}$ skupocjenu suhu spuzaljku. Samo tovarivanje i pretovarivanje robe pojede ukupni inače postizivi dohodak.

Posljedice takvog gospodarstva djeluju pogubno na vlasnika, na šumare, a osobito na narod. Po narod najgorje, jer je isti na šumu najviše vezan, a na šumara djeluje nepovoljno s toga, što je uz ovakove okolnosti uložio svoj duševni, fizični i novčani kapital uzaludno.

I ovdje valja: slogom napred!

Reorganizirajmo šumar. upravu prema potrebi budućnosti, iztisnimo empirike iz vlastelinskih uprava, koji već toliko blago lutrijom proigraše i udarimo cijene, prave cijene svim šum. dohodkom; izvadajmo gospodarske osnove, a tada eto pukla polja, na kojemu će se svaki šumar ljubavju ali i ponosom svojoj zadaći posvetiti.

Najumniji šumar, ako slogom uz njega svi neprionu ili će na pol puta stati ili će prekrstiti ruke, pa što vriede najbolje procjene vještovita stručara, kad no im tržištu cijenu u tren ovaj ili onaj vlasnik čas za 20, a kod imovnih občina i za 60% poremeti. Nepojmivi su mnogi neuspjesi, al u današnjih šum. upravah neka se ovi nespোরазumljenju pripisuju.

Moje je podpuno osvjedočenje, da je upravo u opisanih šumah uzajamnim radom vrlo lahko postiziv i peterostruki dohodak, a čim se dohodci povise, nastupiti će sve, što šumarstvu u tih predjelih manjka.

II.

Već prošle godine pregledao sam gospodarstvo šumarije Veličke, vlastništvo baruna Stiehfrida, kneza Thurn-Taxisa i grota Batjanija pod upravom prijatelja g. Navratila, a eto ovih dana svrših izlet i u šumariji Ruševo, spadajuću istim vlasnikom, a ovdje opazih izninku glede šumarenja, te ću ju sad iztaknuti.

Šume ovih šumarija još su u najgorjem stanju, i kad bi sastojopis preertati mogao, daleko bi nam slika žalostnija bila od opisanih šuma u I. djelu ovog članka.

Gdje je negda čista hrastovina brežuljke zazelenila, sad joj tek tragovi od 30—60 godina starih bukvika proviruju. Održao se dapače i hrpimično ovdje i ondje tuturaš hrast samo da priče razvitku podmladka, gdje gdje je negdašnja najliepša mješana hrastova i bukova šuma danas čisti bukvik, ali od toga je samo ono ostalo, što sv. Ija teško cjepa.

Samo iza napuštene staklane oko Duboke ostalo je mladih liepih bukvika, pa oko Pleternice nješto boljih 20—30 godišnjih hrastika. Doduše moram priznati, da je kod ove uprave ipak vlastelinstvo u toliko naprednije, što posjeduje u okolici najviše mladih i srednjodobnih razreda, pa ma da i nisu ove šume prema odgovarajućoj vrsti pomladjene, a niti prema stojbini shodno uzdržane.

Te šume napreduju po kolikoci, a ne tako po kakvoći, ali i to se ima pripisati u zaslugu sretnom slučaju, a ne umnom šumarstvu. Obratni je pako danas slučaj, što susjedstvo g. Navratila kao i pred 50. godina šume nepravilno i bezumno prebire, dočim je njegovom 3-godišnjem radu pošlo za rukom stegnuti cijelu uporabu ili na iztriebljivanje podredjenih vrstih drva ili na sječine uz naravnu oplodnju, a gdje hrastovih sjemenjaka neima, izvadja on umjetnu hrastovu šumu, pa popunjuje čistine i praznine najvećma crnim borom, omorikom i ostalom crnogoricom. Eno mu 100 jutara uspješna rāda, pa jer šumar samo šumara ocjeniti može, kličem ti Navratilu: „Slava!“

U sječinah poboravismo u razgovoru i ondje prigovorih, jer je iza čiste sječe u bivšem bukviku umjetno hrastik zasijao, da to najshodniji postupak ne bijaše, i to s toga: Vlastelinstvo ovo obiluje na bukviku, u kojemu je hrast davno izsječen, te se radi o tom, da se što prije bukovic u čisti ili mješoviti hrastik pretvori. Uporaba bukovine nije u onoj mjeri, da se to što prije izvesti može, pa kuda sreće, da je to i u živo, osobito uz bukovinu, koja neznatno priraštjuje, a za nikakvu gradju sposobna nije.

Da se ipak što učini i pripomogne, dogovorismo se i to prihvati g. N. za buduće, da se pred sjetvom žira izsječe šuma prozračno i progumno samo u toliko, da se tek po jutru 30—40 bukava kao zaštita za hrastov podmladak pridrži u razdobju od 5—10 godina, a gdje je nužno, da se bukve objeku samo za to, da one plodom neurode i da se ovako za 5—10 godina pretvorbom preхватiti može.

Vlaga na ilovači ili na lapornjači uz brežuljasti ili briegoviti položaj djeluje silno na razvitak podmladka u tih predjelih bilo na koju vrst drva, i onaj negovori po šumarski, koji misli, da hrastić 1—5 da i 10 godina star zaštite ma i stare bukve nepodnosi, al razumije se u sklopu od 0·3—0·5; a ovo se razmjerje liepo kod nadraslih (nadstojećih)* 20—40 bukava postepenim obšjecajem polučiti dade.

Za dokaz tomu navesti ću primjer, koji mi je g. nadzornik Müller ne daleko Slatine pokazao, naime 10-godišnji hrastik umjetno sijan iza 2 godišnje ratarske uporabe i do ove ležeći, naravnom oplodnom sječom na istovjetnom šumištu uzgojen, al najmanje 2 put bujniji, te napredniji hrastik iste starosti.

Zar se je toli kriepko tlo u Podravini u 2 godine tako izerpiti moglo, da bi ta razlika nastati mogla. Ne, jer je razlog tomu nazadku pomanjkanje vlage i zaštite. Treba li nam za to još većih dokaza, kao da nevidimo skoro u svakoj branjevini, da biljka, koja stoji pod povoljnim nadraslim drvljem ili šikarom bolje i brže nenapreduje, nego do nje stojeće biljke na čistom, ma ova čistina nikad sa kukuruzom prije zasijana nebila već i prije šumom radjala. Neka me svatko shvati u predidućem smislu! U ostalom o djelovanju vlage na sjetvu i presadbu, čim skupim meteorologične podatke, progovoriti ću dogdice u posebnoj razpravi.

* Opazka. Mi zamjenismo piščev naziv „nadstojno“ sa „nadrasto“; jer tako i naš narod proziva, Uredništvo,

Sjećam se još u šumah g. Navratila i 8 godišnjeg divnog crnog borika, koji je nadmašio 4 metra visine uz normalnu debljinu, pa i njegove presadnje omorike na sjevero-zapadnom obronku na strmini od 40 stupnjeva.

I ječni odgovor na moje pitanje, je li je 3. godišnje presadnice jednako duboko sadio na podnožju kao i s pram vrhuncu, dade mi povoda, pregledav nekoliko biljka na podnožju zaključiti, da su biljke spram vrhuncu mnogo bolje uspjele i tako bje. Odmah dadosmo se na posao mjerenja, nagnjenja zemlje kod uginutih i zdravih omorika i pronadjosmo, da je na podnožju uginulo 60%, u sredini obronka 45% i spram vrhu tekar 30%.

Po tomu se vidi, da su bile biljke na podnožju, gdje je mnogo vlažnije, preduboko sadjene, a one na briegu preplitko, a taj me pokus tim ozbiljnije zanimao, što sam zabavljen sastavkom propisa za presadbu obzirom na debljinu, kojom se presadnice zagrtati imaju u predjelu o kojem pišem. Tako svrših u glavnom i dosta zanimivu sliku kod ove uprave. Na povratku razgovarasm o ovako: Danelovsky izvrstan je šumar i stekao si liepih zasluga, te o njegovih branjevina, te mladih hrastovih šuma pripovieda se mnogo — žalibože i previše bijaše moj odgovor, jer rekoh, da mu samo njegovo bogatstvo potamnuje slavu.

Kako to? Izvrstno zapovjedati jest umjetno, a zapovjed izvesti jest slavno. Kada bi dakle njegova umjetna osnova po lugarstvu i izvedena bila, kakve li onda harmonije uz njegovo šumarstvo, a ovaj sklad nenadjoh barem ja, jer su njegove mlade šume daleko iza krajiških zaostale.

Krajina imala je onomad bolje lugarstvo od Prandaua, pa i šume ostati će slavnije, akoprem je s onimi bolji zapovjednik ravnao. Čuvajmo se s toga svakog nesklada i radimo o tom, da uz tehničku upravu skrbimo i za shodan izvršujući aparat.

Ta što smo mi šumari bez lugara?

Bezuspješno ćemo kule graditi, ako nam manjkaju zidari, buduć su ovi naš temelj za izvedenje, a gdje li još spava naša lugarnica, gdje li su nam valjani lugari?

Dá, dá i pravo kažeš, eno ih uz skupe žrtve dobavljamo čak iz Pemske i to nam je najveća zaprieka napredku, dapače doživit ćemo još i gorje, nego Danelovsky, kojem su volovi dosta branjevina izravnali.

Konačno dolazim na rād gosp. nadzornika Müllera. Bijaše to pred mjesec dana, kako se sastah uz vrlo ljubezni i kolegialni doček sa g. šumar. nadzornikom Müllerom u Virovitici, dakle u sjedištu šumarske uprave vlastelina kneza Lippe Schaumburga.

Za čas se sporazumismo o putnoj osnovi i eno nas skoro iza toga u uzor umjetno uzgojenih branjevina južno zapadno i južno istočno od Virovitice ležećih, a razstasmo se u Slatini.

Tko je umom pročitao članak: „Uzgoj hrasta u slavonskih bukvićih“ u II svezku o. g. odtisnut u „Viestniku za gospodarstvo i šumarstvo“, mora kao šumar i bezuvjetno vjerovati, da je isti šum. nadzornik zaista kadar uzor umjetnu pretvorbu bukrika u mješovite šume provesti, o čemu svjedoče više

stotina jutara, a da je u njeg uz sposobnost ljubavi i mara, o tom naslućujem već iz njegovog navoda: „Žalostan je pojav, kada posjednik šume svoje drvo daje uz bezcjenu tako, da ga potepe, ali nesreća je, kada opustošene sastojine nepomladjuje“. Kad posjednik potepe drvo, onda na prvom mjestu štetuje on sam, ali ako posječene sastojine nepomladjuje, onda je šteta obćenita.

Uporabom prijašnjih hrastika griješilo se je mnogo na prvi i drugi način, nu tim nastala šteta nije na sreću za obćenito dobro bila tako ogromna, kako bi bila ona, kad u buduće posjeći se imajuće bukove porasti nebi pošumili.

Doista danas nepotiplje uprava kneza Lippe Schaumburga niti bukovine, unovčujući hvat do 50 nvč. za ugljenarenje u velike, ali ona nastoji takodjer, da temeljito pretvori bukvik u čisti i mješoviti hrastik tako, da usljed već spomenutog izvrstnog članka, te onih u austrijskih šumar. novinah br. 25. od god. 1883., br. 204, 206, 207 god 1886. i br. 211 god. 1887. drugo mi ne preostaje, nego upozoriti svakoga, da ide gledati umjetno ali i slavno djelo g. šumar. nadzornika Müllera!

Sjedni samo u kočiju, pa se možeš do mile volje vozikati širokim, ravnim i čistim šumskim putem ili utrenikom iz dolina do vrh kosah, a ti putevi nisu drugo, nego medjašni prosjeci glavnih i pododsjeka, a na podolju najbujnije livade od 50—100 širine prosječene odvodnimi prokopi, te se nemariš bojati niti komarica, jer jih u močvarnih ovih, a sad izkrčenih šumištih neima toliko, da bi te žalcem bockali.

Nu neboj se ovdje niti šumskih požara, jer jih sustavljaju bujne livade, ali i preko navedenih medjašnih prosjeka nećeš lahko. A ti lovče gledaj kako se srnac iz šume na livadu došuljao, te ćeš pomisliti, da si uz onakovo omeđenje usried carskog perivoja. Vidimo tuj i to, kako se je naplodjena sječina do sječine nanizala do 6 godišnjih umjetno uzgojenih hrastika, a malo dalje eno i progaljenih bukvika, u kojih je Müllerova sadiljka 1—3 godišnjimi hrastići tlo zazelenila, a do tog stere se ostatak vandalizma u ostatcima bukvika, za kojeg i nehotice pitaš što je s tobom, da sramotu starijih pokrijemo.

Vraćajmo se još i medjom, pa nam humak za humkom i razni ini biljezi odaju, da se i procjena obavlja, te temeljito za budućnost stara. Miruj kneže, forintače zamjenjuješ sa stotinjarkami, te ovako nikada propasti nemožeš!

Iza tolikih izleta ipak ovim posljednjim izletom tako okriepljen, penjem se opet na vrh Papuka i doživljem na raztanku lovačkom trubljom slavonskom drugu u bukviku ovo:

1) Zahtievajmo lugarnice, jer bez sposobna lugara netreba niti šumara.
2) Zahtievajmo preustrojenje šumarstva, kojim ćemo se domoći osigurana života uz sposobnost, slobodu i ljubav.

3) Dopravimo gospodarske osnove, ali treba nje i izvadjati, unovčujući sve do efektivne vrijednosti uz valjanu uporabu.

4) Pretvarajmo bukvik onim načinom, kako to započese g. Navratil i g. Müller i tako ćemo spasiti ono, što se spasiti može, a onda će bit čast i slava šumarstvu!

M. R.

Iz zakona a za zakon ili rieč u svoje vrieme.

Razpravljao u šumar. skupštini M. Prokić, nadšumar.

I ako je zakonom od 1881. godine postavljen temelj o upravi i gospodarenju imovnih občina, i ako je tim zakonom i samo činovništvo imovnih občina dobilo veći polet i značaj te konačno, ako je i tvorac toga zakona stekao neumrlo ime, buduć je tim zakonom temeljni kamen upravi i gospodarenju toli znatnog narodnjeg imetka postavio, ipak nemože se zamjeriti, što se o ovom ili onom primjetbe čine, i što se čuju glasovi za reviziju tog zakona, buduć ništa na svijetu savršena nije.

Ovo mi je potrebno spomenuti, a u ostalom smatram si i za dužnost, da se tvorcu zakona od 1881., ma i nebio ja mjerodavan, ipak iskreno zahvalim.

Prelazeć na sam predmet današnje moje razprave, moram unapred spomenuti, da ću se samo glavnih momenata držati, buduć mi ograničeno vrieme nedopušta ovaj predmet obširno i potanko razpravljati.

Na temelju spomenutog zakona jest glavna gospodar. i ogojna osnova za šume petrovaradinske imovne občine dovršena, te i po zemalj. vladi odobrena, a tim je temelj i kažiput gospodarenju ustanovljen.

I kataster pravoužitničkih potrebština dogotovljen je takodjer.

Po dovršenju ovih temeljnih podlogâ pristupismo daljnjemu radu zakonskih propisâ, ali na žalost, kod prvog i najglavnijeg rada naidjosmo na poteškoće, jer nam se sva naša liepa poezija razbi o ledene stiene proze, kad na kataster ušumljenja pristupismo, a o tomu je moj drug procjenitelj petrovaradinske imovne občine Barišić u svibanjskom društvenom listu ove godine jezgrovit u razpravu napisao, te u istoj poteškoće izvedenja kataстера ušumljenja nacrtao.

Da neponavljam po njemu nacrtane poteškoće i da nenabrajam već ondje izložene podatke, dotaknuv se ovoga pitanja samo radi njegove važnosti, ipak moram i ja otvoreno reći, da je posve neizvedivo ušumljenje onako, kako zakon odredjuje.

Ta ne samo nepravedno, nego i neosnovano bi bilo odrediti jednu katastralnu občinu za desetak godina u takovu gospodarsku jedinicu, u kojoj je sastojina mnogo lošija od druge, — a kud i kamo za cijelo obhodnje vrieme ili šta više za vječita vremena.

Hvala zem. vladi, da je mnijenje povjerenstva za sastav katastra ušumljenja za petrovar. imovnu občinu prihvatila, te podjedno zaključak zastupstva odobrila, da se naime odustane od stalnog ušumljenja i da svake godine zastupstvo odrediti ima, koja katastralna občina i u koju gospodarsku jedinicu sa uživanjem dolazi.

Držim i pozitivno sam uvjeren na temelju crpljene prakse, da je ovaj način vremenitog ušumljenja ne samo praktičniji, nego i pravedniji, a konačno

ima on uz inače razgranatu manipulaciju kod imovnih obćinâ, kao jednostavniji način, mnogo veću praktičku vrijednost.

Prema tomu imao bi se samo § 25. nap. A str. 1. u cjelosti na ovaj način ušumljenja promijeniti s tom mogućom izmjenom, da se dotičnoj katastralnoj obćini za kolikoću neužite njene kompetencije iz blagajne imovne obćine po cjeniku nadoknadi, dočim bi imovna obćina s onim drvnim zaostatkom po volji razpolagati mogla.

Mnogi takodjer važan kamen spoticanja susreta nas kod podielbe djelovâ šumske kompetencije pri dielenju zadruga, o kojoj §§ 14. i 15. napatka a govori.

§ 15. određuje odnosno postavlja granice, na koliko se djelova diel jednog uživanja dieliti može.

Podataka, crpljenih prigodom praktičkog izvadjanja toliki je broj, da bi se o tom mogle čitave knjige napisati.

Ja ću ovdje samo neznatni dio od glavnijih momenata napomenuti, te ću se podjedno i kritičkim pogledom na iste osvrnuti.

Prije spomenutim § 15. određeno je, da se diel uživanja celoga selišta najviše na 4, tri četvrti na 3, pol na 2 diela razdieliti može, dočim dio uživanja jedne četvrti selišta da je nedjeljiv.

Buduć medjutim obći zadružni zakon nije postavio granicâ, buduć se zadruga može po volji dieliti, naime zadruga sa uživanjem celoga selišta na pet grana, $\frac{3}{4}$ na četiri a $\frac{1}{4}$ na dva diela.

Prema analogiji navedenog § ostao bi u onom slučaju po jedan odnosno po dva podieljenika bez diela uživanja.

Naravno kod diobe bude iznenadjenja, te se podjeljenici od čuda okamene, kad sbog ubilježenja promjene posjeda dodju i čuju nemili glas, da mora jedan ili dvojica bez diela ostati.

Sad se pita, koji od njih gubi pravo, i na temelju kojega zakona može se neki lišiti zakonom zajamčenog prava.

Može se reći, ta ako su i podieljeni, neka zajednički uživaju pravo šumsko. Tko tako govori, tomu se odgovara „da smo se mi mogli slagati, nebi iz zajednice ni izlazili.“ — Na ovo moramo mi izvršioci zakona nehotice sleći rameni, te svaki dalnji odgovor dotičnoj stranki zamućati.

b. Zadruga Petrović posjeduje 16 jutara, dakle ima pravo na $\frac{1}{2}$ selišta Zadruga Pavlović posjeduje 8 jutara, a kupi od Petrovića 6, ima dakle ukupno 14 jutara i tim stiće pravo na kompetenciju od $\frac{1}{2}$ selišta.

Pavlović pak, komu je ostalo 10 jutara, pošto prelazi granicu od $8\frac{1}{2}$ jut. dakle $\frac{1}{4}$ selišta, polaže takodjer pravo na $\frac{1}{2}$ selišta.

Ako bi se jednomu i drugomu ovo priznalo, nastalo bi novo pravo, i tim obteretila imovna obćina, a ovo niti smije, niti može biti.

Kako da se u ovom slučaju postupa, zakon ništa negovori.

c. Zadruga Jovanović posjeduje zemljišta sa pravom na celo selište, no ista zadruga posjeduje još jedan kućni broj sa pravom na pol selišta.

Oba kućna broja s odpadajućim dielom uživanja uvedena su u kataster, pa na temelju toga polaže pravo na $1\frac{1}{2}$ dio uživanja.

Pita se, da li u obće može jedna zadruga pravo na više od jednog diela uživanja imati? Zakon istina o tom izrično ništa neveli, ali s razloga, što je § 7. ograničio jedno cielo selište na 34. jutara, te da jedna zadruga nema više prava, pa ma imala ma koji broj jutara preko toga omjera, — rekao bi ja, da nemože u obće jedna zadruga dva diela uživati.

Po mojemu mnienju imao bi se u gore navedenom slučaju posjed skupiti, te i dio uživanja odrediti, — jer nebi bilo pravično, da jedna zadruga, ako dvie ili tri kuće sa posjedom (ili bez ovoga), te u kratko toliko puta izvjestni dio uživanja dobije, koliko je put u kataster uvedena.

Sbog boljega razjašnjenja navesti ću konkretan slučaj.

Njeka zadruga posjeduje tri kućna broja, koja su na njezino ime u kataster posebice uvedena sa posjedom i to jedna sa 2., dočim druga ima dva kućna broja svaki po 3. jutara.

Po odredbi § 7. ima se uzeti, da zemljišni posjed od $8\frac{1}{2}$ jutara čini granicu za $\frac{1}{4}$ selišta s tim, da se posjed i izpod te granice kao $\frac{1}{4}$ selišta računati mora. U gornjem slučaju, kad bi se posebice za svaki kućni broj odredio diel uživanja, to bi se kod svakog kućnog broja uzeti morao odpadajući dio uživanja na $\frac{1}{4}$ selišta; nu međjutim ukupni posjed iznosi tek 8 jutara, te neprekoračuje granicu uživanja od $\frac{1}{4}$ selišta.

Kod revizije zakona moralo bi se i ovo u obzir i razmatranje uzeti.

d. Šumski ovlaštenik Janko proda kuću sa celim posjedom Marku, koji nikad krajišku zadrugu sačinjavao nije, jednom riečju: on je pridošlica (prišelać), te nikakova prava na šumska uživanja neima, te samo kupom toga posjeda traži, da mu se pravo na užitak šume dopita. Janko kao šumovlastnik, te koji je i krajišku zadrugu sačinjavao, svakako nemože se lišiti prava, ma da je posjed i prodao i to tim prije, što se po § 1. točka e. daje pravo i onim, koji nisu krajišku zadrugu sačinjavali, nego su samo u pogledu davanja vojnika krajiškoj dužnosti udovoljavali.

Istina je, da § 3. istog naputka propisuje, da se iz gruntovnih knjiga u kataster šumovlastnika uvrstiti imaju, „sve one krajiške obitelji itd. odnosno sadanji gruntovni posjednici onih selišta . . . itd.; nu odredba ovoga § može se jedino uzeti kao propis naime, što se ima sve u dotični kataster uvrstiti, te se tim nikako neće htjeti dokazati, da su oni i ovlašteničko pravo uživanja stekli zato, što se kao sadanji gruntovni posjednici u kataster unieti imaju, buduće onakovo pravo jedino pripada onim, koje § 1. nabraja, pošto je samo ovim § određeno, tko se pravoužitnikom odnosno šumovlastnikom svog vlastitog imetka smatrati ima.

Ostale ustanove dotičnog zakona propisuju, kako i u kojoj mjeri da se to pravo uživa dočim, „koji“ da to pravo uživaju čita se samo u § 1.

Ja sam do tog uvjerenja došao, da kupom ili prodajom nikako nemože prelaziti pravo na onoga, o komu u celokupnom zakonu, pa ni u § 1. ni spomena

neima, nego da se ova promjena kupom i prodajom svakako proteže samo na one, kojim je već bilo pravo uživanja po § 1. zajamčeno naime „pravim krajišnikom.“

Napokon nije moguće drugač ni zamisliti, jer kad § 22. istog naputka zabranjuje, da šumski ovlaštenik nesmiye bezplatno ili uz umjerenu cieniu dobiveno drvo dakle svoju pripadnost niti prodati, niti pokloniti, onda je posve logično, da nesmiye ni svoj celokupni dio uživanja na ovaj način upropastiti, te svakako ni kupac Pavao sa kupom posjeda Jankovog nemože steći i nije stekao pravo uživanja na šumu.

e. Zakonom je dakle, kako je ovdje do sad rečeno, pravo uživanja priznato i onim, koji nisu krajišku zadrugu sačinjavali, nu u smislu § 1. toč. e. samo onakovim, koji su u pogledu davanja vojnika krajiškim dužnostim udovoljili, prem zakonom nije određeno, u kojem omjeru imaju takovi prava na uživanje.

Ovo napominjem za to, jer bi se prilikom revizije i u tom pogledu jasnije odrediti moralo.

Neslažem se sa mnienjem, da je zakonopisac smjerao, da dio uživanja od $\frac{1}{4}$ sačinjava četvrti dio od diela uživanja celoga selišta; nu kako sam iz razgovora mojih drugova uvidio, da vlada ovakovo mnienje, prinukan sam i o tom koju reći. Po izpitivanju potreba na licu mjesta kod petrovaradinske imovne občine ustanovljen je dio uživanja $\frac{1}{4}$ selišta sa 14 m^3 gradje, te bi prama tomu dio uživanja celoga selišta logično iznašao 56 m^3 , a to bi popriečnu godišnju potrebštinu jednoga selišta sačinjavalo.

Ovako pako ne samo da bi zbilja sačinjavalo mnogo više od faktičke potrebštine celoga selišta, nego bi tim nastupilo prekoračenje šumskog godišnjeg drvnog dohodka.

S druge pako strane, što dio uživanja $\frac{1}{4}$ selišta nesačinjava četvrtinu, $\frac{1}{2}$ selišta pol, a $\frac{3}{4}$ selišta tri četvrti od diela uživanja celoga selišta, velika je posliedica nepravde, a evo zašto.

Za celo selište obračunana je faktička popriečna godišnja potrebština sa 14 m^3 , a uzmimo primjerice, da se jedna ovlastenička zadruga od celoga selišta sa posjedom od 100 jutara razdieli na 4 grane, te im se prema tomu i dio uživanja na 4 diela razdieli, kroz što dobije jedna grana $0;7\text{ m}^3$, dakle ni $\frac{1}{2}$ kub. met. ma da i ima posjed od 25 jutara.

Kad je za njeku najmanju zasebno živuću obitelj minimalno godišnja popriečna potrebština od 14 m^3 ustanovljena, te kad nije moguće manji omjer uzeti, biti će svakomu jasno, da dio uživanja diobom zadobiveni, nedosiže ni približno faktičkoj potrebi jedne ma i najmanje zasebno živuće obitelji.

Neukoj svjetini neide to u glavu; ova bo drži, da tako gospoda po svojoj čudi diele, a svakako osjeća neku nepravdu, a još većma, kad vidi da onaj, koji nikad krajišku zadrugu sačinjavao nije, koji je jedino vršec vojničke dužnosti a na temelju §. 1. točke c pravo stekao, više drva dobiva od njega. A sad predjimo na §. 20. Ovim se §. određuje, kako se ima potrebština gradje po-

pisivati, a izrično se ondje veli, da se tek uslied povjerenstvene pregledbe u slučaju dokazane potrebe potrebština drva pronadje, te onda doznači. I ako propis ovoga §. imade izvjestan smjer, ipak se kod izvedenja istog dolazi do osvjedočenja, da neodgovara onoj zadaći, na što smjera; jer je u praksi sasvim drugačije, ma se išlo i na to, da se potrebnikom drvo daje pod uvjet, da ga imaju samo u označenu svrhu upotrebiti.

Tko je potrebnik? U praksi dokazano je, da je u prvom redu potrebnik onaj, koji je po predeih, a u dosta slučajeva i svojom krivnjom došao do toga stupnja, da mu je nemoguće doznačeno drvo posjeći, a još manje izraditi i u opredjeljenu svrhu upotrebiti.

Tako je u stvari, a to mogu dokazati mnogimi slučajevi kod vodjene iztrage u mojoj praksi; obratno pako imao sam iskustva, da zadruga sa valjanimi članovi, koja i radne i vozne snage i materijalne snage ima, te koja bi dobiveno drvo kad tad koristno za povećanje i poboljšanje svojih sgrada upotrebila, nemože dobiti drvo za gradju za to, što nije rajtalica i raspikuća, te su joj kuća i ine zgrade u dobromu stanju. Odtud sledi:

a) da onaj, koji nije kadar upotrebiti drvo, mora ga zbog oskudice hlieba hoćeš nećeš prodati, o čemu sam dovoljno iz prakse osvjedočen. Istina je, da se §. 22. naputka A) ovoga zakona može u ovom slučaju upotrebiti, ali kakva korist odtud, kad se prava svrha promaši;

b) da onaj, kao što je navedeno, nemože dobiti gradju, koju bi ako ne sada, a ono bar vremenom koristno izrabiti mogao.

I ovdje budi hvala vis. kr. zem. vladi, da je u tom pogledu stvoren zaključak gospodarstvenog odbora petrovaradinske imovne občine odobrila, te su mogli i ostali pravoužitnici, kojim nije potrebština gradje popisana ili takova po povjerenstvu kao osobito nužda priznana nije, takovu dobiti uz istu cieniu, a ne uz povišenu i to prema dielu selišta i odredjenom omjeru. Tim ne samo da su i onakovi pravoužitnici tu blagodat uživali, nego se je postiglo i to, da se je mogao i nuždni kvantum ogrievnih drva izdati. Poznato je, da neima odnosno, da je vrlo riedko naći stablo, koje je za gradju bez ovećeg postotka gorivnoga drveta, a odtud sledi, da se mora gradjevno drvo najprije upotrebiti, da bude nuždna kolikoća ogrievnoga drveta razpoloživa.

I ovo bi se imalo kod revizije zakona od 1881. na oko uzeti, te u tom pogledu, a na temelju stećenog iskustva bolji način usvojiti.

Prelazeć na §. 96. naputka C. spomenutog zakona molim, da mi se za zlo neprimi, ako koju rečem za razjasnenje, jer idem s dobre namjere.

Upitni §. sa naslovom „osiguranje zaostalih pristojba“ govori odnosno daje odredbe, kako se ima postupati kod premjere izradjenog gradjevnog drveta. Kaže se ondje, da se ima prigodom pronadjene višegradje, a za slučaj, da dotična stranka neima kod sebe novca za namirenje viška od izradjene gradje, izdati izvoznica samo na neki dio izradjene robe, dočim se ima za pokriće premjerbenog viška odgovarajuća kolikoća robe u šumi zadr-

žati i ako bi se upitna roba pokrala, da je za to dotični lugar odgovoran, a po slovu posljednje stavke rečenog §. odgovoran je za to i šumar.

Poznato je od davnna, da se je ovaj način uz naknadnu premjerbu rabio i kod prodaja na trgovce, te svakako držim, da se odredba ovoga §. odnosi i datira od onoga vremena.

Svatko, komu je iole poznat posao kod odkaza pravoužitničkog pripada na drvu, zatim komu je poznato novčano stanje šumoovlaštenika mora priznati:

a) da seljak žalibože više puta ima svega, ali od novaca baš ni zere;

b) da dotični šumar osim toga, što mora za vrijeme sječnje dobe 20 do 30 hiljada metara ogrievnih drva na 5 do 6 hiljada stranaka doznačiti, ima i priličan broj cedulja za gradju provesti. Pokraj ogromnog posla, a u najgore zimno doba i najvećeg râda i nemira, jer jedan moli, da mu se drvo premjeri, drugi opet, koji je zakasnio, moli za doznaku, trećemu je zasjelo doznačeno stablo na nedoznačeno, pa moli, da šumar izvidi, i još kod drugih 100 raznih slučajeva uz premjerbu i još pokupiti premjerbeni novac ponajviše u šumi na panju, svakako je pojmljivo, da se i kod najveće pažnje griješke podkrasti moraju.

Konačno držim, da će svaki priznati, da se taj način pobiranja novca ni-pošto neslaže s obćim propisom pobiranja novca, i da je već skrajnje vrijeme da se preinači.

Usljed toga ima zamašnih razloga, koji se zbilja protive ovomu načinu odnosno dosadanjem u pobiranju premjerbenog novca, te je nam šumarom glavna zadaća težiti, da se ovaj način pobiranja premjerbenoga novca dokine.

Neka mi se dozvoli spomenuti, da sam kroz upravljajući odbor petrovaradinske imovne obćine predstavku vis. kr. zemalj. vladi nedavno baš u ovom predmetu predložio, u kojoj sam sve ove momente naveo. Moj predlog ide na to, da dotični šumar kod premjerbe ubilježi svote premjerbenoga novca u svoju ručnu doznačnu knjigu i da dađe stranki tako zvani platežni nalog (priredjene tiskanice), u kojemu bi imao samo ime, kućni broj i odpadajuću premjerbenu svotu označiti, a obćinskim uredom poslao bi se kod zaključka svakoga mjeseca izkaz radi pobiranja novca.

Dovršujući sa razpravom spomenutih §§. zakona od 1881. moram opet naglasiti, da sam se kako u obrazloženju tako, i u doticaju ustanova rečenoga zakona ograničio na odmjereno mi vrijeme u nadi, da će se naći tko od mojih drugova, te da će popuniti ono, što nisam ja učiniti mogao.

Gornjim zakonom mnogi je §. zakona od god. 1857., a za bivšu krajinu od god. 1860. u život priveden, promjenjen ili nadopunjen; nu §. 65. odsjek o naknadi šumske štete ostao je netaknut.*

Upitni §. odredjuje, da provincijalista, kad šumski kvar učini, dvostruku odštetu platiti ima od one, koja se krajišniku odmjeri. Recimo da krajišnik i

* Ovaj §. tiče se pravilnika za šumarsku službu u bivšoj c. kr. vojnoj krajinu, koji za imovne obćine, koje su zakonom od god. 1881. preustrojene, više nevriedi, buduće se odmjerivanje šumskih šteta po načelu priloga D. šum. zakona i odnosnih ustanova §. 106. naputka C. obračunati ima.

provincijalista učine jednu te istu štetu po kolikoći, kakvoći i razredu vrijednote, te recimo da su primjerice posjekli oba nepovlastnim načinom po 1 kub. mtr. hrastovog drveta. Petar kao krajišnik imao bi platiti odštetu za 1 m³, dočim bi Paval za to, što je provincijalista, morao platiti odštetu za 2 m³, ma da je doista samo za 1 m³ štete učinio.

Prem da mi niesu obćenito zakoni poznati, ali rekao bi, da je ovo osamljeno, jer nemogu se u tom složiti, da ja moram platiti za nešto, što učinio nisam. Ma da i je u kasnije doba previšnjim odpisom određeno, da učinjena šteta po šumoovlašteniku spada u kompetenciju kotarske oblasti, dočim nešumoovlaštenici sudu podpadaju, ma da i je s tim učinjena razlika između šumoovlaštenika i neovlaštenika, ipak §. 65 u svoj svojoj važnosti ostaje.

Zaključujući ovo razmatranje prelazim sad na drugi dio današnje razprave, i to: na izjednačenje računске i prometne godine.

Za ovo izjednačenje podigao sam glas još odavna, te vis. kr. zemalj. vladi predstavku učinio, da se računska i prometna godina izjednači, pa evo sad je hora, da ovo pitanje i pred Vas, štovana gospodo i drugovi iznesem, buduć ga smatram za velevažnu činjenicu.

Mojim sudrugarom i stručarom u službi imovne občine bit će jamačno poznata ona poteškoća kod sastavljanja zaključka računске i prometne godine, a bit će u obće svakomu pojmljivo, da je absolutno nemoguće do one tačnosti doći, da se baš na novčić račun izvede, kad jedna prometna godina obuhvaća dielove druge računске.

Računska godina počima, kao što je poznato, sječnjom, a svršava koncem prosinca, dočim prometna godina počima 1. travnjem a svršava kocem ožujka, ma da se i roku prometne godine punim pravom prigovoriti može, na što ću se takodjer doenije osvrnuti.

S vrlo malom iznimkom temelje se svi prihodi i razhodi na drvosječnoj i ogojnoj osnovi. U isto doba sastavlja se i godišnji proračun; nu ovaj glasi recimo za računsku godinu 1888., a međjutim se stavke prihoda i razhoda unašaju iz drvosječne i ogojne osnove, prem su ove za prometnu godinu 1887/8. sastavljene. Već početkom listopada na račun ove drvosječne i ogojne osnove poslovi počimaju, te sve do konca prosinca na račun ovih osnova prihodi i razhodi dolaze u blagajnički dnevnik za računsku godinu 1887., prem tu su oni u godišnjem proračunu za računsku godinu 1888. predviđjeni.

Poznato je, da ovi prihodi i razhodi nisu svake godine jednaki, a baš odtud dolazi, da se u zaključnom računu pokazuje ušteda ili prekoračenje, što u samoj stvari nije, buduć se ovo pokazuje samo s toga, što je razlika u dobi računске i prometne godine.

Ja poštujem onaj račun, u kojemu se slaže novčić do novčića i u kojemu se zbiljna ušteda pokazuje, a ne prividna, kao što gore navedoh.

Mislim, da sam ovim dokazao i predočio prieku potrebu, da se računska i prometna godina izjednače, te molim, da slavna skupština sljedeću rezoluciju prihvati: „neka se vis. kr. zemalj. vlada umoli, da se kod promjene šumskoga

zakona i ova važna okolnost iz vida neizpusti, te da se računska godina svede na vrieme trajanja prometne godine.“

Sad nastaje pitanje, odkad pa do kojega roka da se prometna godina ustanovi? Po dosadašnjoj zakonskoj odredbi svršuje se ona koncem ožujka, a nastupa 1. travnjem nova prometna godina. Za ovaj rok niesam, a evo za što.

Preko zime ima šumar i onako najveći vanjski posao, te prema tomu nebi se posao porazdielio, na što se kod svakog razložnog gospodarenja u prvom redu u obzir uzeti mora.

Ja držim, da bi najshodnije bilo, ako bi se početak računske i prometne godine ustanovio sa prvim listopadom, jer bi se samo na taj način posao porazdielio, te bi se dostalo ljetno doba na procjenu, sastavljanje drvosječnih i ogojnih osnova uz druge tekuće poslove porazdieliti moglo. Ovim izjednačenjem računske i prometne godine učinila bi se ujedno i stvarna prišteda, jer nebi morale 2 skupštine godišnje biti, nego samo jesenska, koja bi u isto doba i zaključni račun pregledati, i proračun ustanoviti mogla.

Konačno moram naglasiti, da je prieka potreba, da mi svi zajednički onamo težiti moramo, da se zakon od 1881. što skorije preinači. U koliko mi je poznato, već se na tomu radi, pa baš za to držim, da je sveta dužnost svakoga, da na temelju u praksi crpljenih podataka iznesemo svaku manu, jer samo tim načinom može se propis zakonske ustanove na papiru slagati sa izvajdanjem u praksi.

Nemojmo oklievati, da nebude kasno, jer onda možemo sve posljedice sami sebi prepisati. Na temelju prednavedenog molim slavnu skupštinu, da prihvati sliedeću glavnu rezoluciju:

„Neka se vis. kr. zemalj. vladi posebnom predstavkom predoči prieka potreba za što skoriju preinaku zakona od 1881. godine.“ Podjednako molim, da slavna skupština moj predlog prešnim proglasi.

LISTAK.

Sitnice.

Izpit za lugare i pomoćno šum. tehničko osoblje obdržavan je za obseg kr. županijske oblasti belovarske 12. i 13. rujna t. g. u Belovaru u prostorijah gospodarstvenog ureda križevačke imovne občine pod predsjedništvom nadšumara Hajeka u prisuću izpitnih povjerenika nadšumara Vilima Dojkovića i šum. procjenitelja Ed. Slapničara.

Za taj izpit prijavilo se je 27 kandidata, a izpitana su 24 kandidata, od kojih je 11 sposobnima proglašeno, dočim su ostali kandidati aprobirani.

Ovakovi izpiti drže se počam od god. 1876. u Belovaru, a popriečno prijavilo se je 20 do 30 kandidata svake godine.

Uplaćene pristojbe dicle se među članove izpitnog povjerenstva.

Ovom prigodom primjećujem, da bi probitačno bilo, ako bi se ne samo ovo povjerenstvo, nego i ostala izpitna povjerenstva svaki put sjetila na zakladu, utemeljenu na uspomenu prvoga tajnika šumar, društva Köröskényija za udove i siročad šum. činovnika, pa da po koji darak od dobivenih izpitnih pristojba posvete za pomnažanje upitne zaklade, što nebi za nijednog člana izpitnog povjerenstva osjetljivo bilo, ako se uzme, da takove pristojbe kod 20 ili više izpitanih kandidata po 5 for. za svakog kandidata liepu svoticu sačinjavaju. B—ć—.

Izpitni za lugare i pomoćno šumsko-tehničko osoblje obdržavani su kod kr. žup. oblasti u Ogulinu 5. do 7. rujna t. g. za područje županije riečko-modruške.

Naredbom vis. kr. zem. vlade, odjel za unut. poslove, od 15. srpnja t. g. br. 24.100 imenovani su u izpitno povjerenstvo u modruško-riečkoj županiji za predsjednika Mijo Zobundjija, nadšumar ogul. imovne občine, a za izpitne povjerenike M. de Bonna, kr. šum. izvjestitelj i kr. šumar August Ružička iz Jasenka.

Kod spomenutog izpita bilo je 15 kandidata, od kojih su trojica položili izpit s odlikom i to: kr. lugar Ivan Starčević, kr. lugar Petar Miljuš i lugar imovne občine Simo Polovina, dočim su 9 kandidata proglašena „sposobnima“, a 3 kandidata „nesposobnima“.

Opazaji tečajem cvatnje šumskog drveća. U šumah II. banske imovne občine i to u savskom lugu započeo je ljetos cvasti hrast lužnjak, i to ranija vrst od 12. do 14. travnja, dočim poznija vrst tekao oko 24. do 28. travnja, te je sva cvatnja dovršena bila do 15. svibnja.

Hrast kitnjak započeo je u dva predjela i to u Nartaku br. 11. i Stari gaj (Ljeskara okolica) br. 8. (do 200 m. nad morem) 15. travnja cvasti, a dovršena je bila sva cvatnja ondje 16. svibnja.

U ostalih šumah brdovitog položaja (do 477 m. nad morem) i to na skupnom kompleksu onih šuma, koje leže nagnute prema sjeveru uzduž naravnoga gata (Wasserscheide), dieleć savsku ravnicu od doline rieke Une (na bosanskoj granici), započela je ta cvatnja oko 23. do 28. travnja, a svršila je do 26. svibnja; dočim u istom skupnom kompleksu šuma, nagnutih s onkraj pomenutog gata, dakle prema rieci Uni (od 255 do 615 m. nad morem) započela je cvatnja tekao 3. do 8. svibnja, a dovršena bje sva do 16. svibnja.

Hrast cer započeo je cvasti od 6. do 12. svibnja, a svršio je koncem svibnja. Bukva ove godine u obće nije evala, jer je u prošloj godini bila vanredno plodonosna, a tamo, gdje je mjestimice ipak sporadično evala, bivalo je to samo na južno nagnutih strana od 24. do 29. travnja, a docvala je oko 5. svibnja.

Kesten cvao je u razno doba, te je prva cvatnja opažena već 1. svibnja (u srezu Starigaj, predjel Vrebčevac), dočim se je u drugih srezovih cvatnja opazila na 4., 12., 18. i 26. svibnja, a dovršila je prvih dana mjeseca lipnja.

Tečajem cvatnje opažen je u šumah savskog luga dne 15., 16. 17. i 18. travnja mali mraz, koji cvatnji naškodio nije, a isto tako opažen bje mali mraz 10. travnja u srezu Marina kosa, predjel Kalinska kosa, nu bez da je cvietu naškodio.

7. svibnja oko 2—3 sata poslje podne zavlada veliko nevrieme s ledom (grádom), koje spetiše svi lugari u savskom lugu kao i oni u brežuljastom položaju šuma (u lugarijah br. 8., 9., 10. 25. i 26.), onda svi lugari s onkraj naravnoga gata, koji dieli savsku ravnicu od poriečja rieke Une (teritorij dvorske šumarije), dočim su lugari s ovkraj gata u skupnom kompleksu brdovitih šuma (u lugariji 12., 13., 14. i 15.) onaj dan primjetili samo mirnu kišu. Tamo se je morao dakle oblak raztrgnuti, te je jedan dio istoga prama Bosni odjurio. 23. svibnja pao je na teritoriju dvorske i dielomice petrinjske šumarije pljusk, koji je razvalio mnogo mostova, te je odplavio na potoku „Žirovac“ vodnu branu (Wasserwehr) rudnih talionica u Bešlineu — Tergovih.

U ostalom bilo je tečajem cvatnje čestih kiša tako, da nije cvatnja povoljna blia.

Uz to puhali su prvih dana mjeseca svibnja neprestance vjetrovi, a 4., 5. i 6. svibnja jak jugo-zapadnjak žestinom od 6 stupnjeva vjetrovne škele, te je mnogi cviet na voćkah i šumskom drveću uništio, jer je bi vruć vjetar, a u to doba počeo je cviet opadati.

Vladajuća vrućina i suša u mjesecu srpnju do danas učinila je, da je brastov žir počeo još nezrio opadati, a kestenov žir ostao je zbog toga veoma sitan.

Sbog tih nepovoljnih događaja neima ove godine u području šuma ove imovne občine baš ništa žira.

G. Pausa.

Permeabilität staničnih opna. U časopisu za botaniku „Flora“ (br. 22—24. od 1., 11. i 21. kolovora t. g.) objelodanjuje E. Lietzmann svoja iztraživanja glede permeabilitäta (propustnosti) vegetabiličkih staničnih opna (membrana) pogledom na uzduh. Iztraživanja ta učinjena su na pluti, na tkanini lista (Blattgewebe) i na drvu. U tu svrhu hje stanična opna spomenutih ustroja (česti) izložena pretisku do 5 uzdušnih tlaka i obratno zračni tlak hje snižen na $\frac{1}{38}$ uzdušnog tlaka, za koja iztraživanja poslužio se je iztraživalac djelomice sa kompresionom, a djelomice sa zračnom sisaljkom.

Na koncu tih iztraživanja, koja su najvećom točnošću učinjena, dolazi Lietzmann do sljedećih posljedaka:

1. Pluto bilo je u pednavedenimi okolnosti tiska i za stanovito vrieme (od nekoliko satih do 14 dana) u pravcu osi nepropustno (impermeabel).

2. Prema tomu ukazala se je kutikula (tjenica) od „Peperomia“ kao i od opna svih staničnih vrstih kao propustna.

3. Isti posljedak pokazao se je i kod opna tracheidskih stanica od „Pinus“ vrsti. Pošto se proti tim činjenicam nemože vojevati, to neima prigovora, da se taj posljedak obćenito protegne i na kutikulu, parenchym i na drvene stanične opne.

4. Pokazalo se je nadalje, da su ove opne, koje bijahu podvrgnute iztraživanju, više zraka propuštale u imbibiranom stanju, nego li u suhom, bilo sada na zraku usušenom ili u absolutno suhom stanju.

Nuzgrednimi posljedci dokazalo se je:

1. da drvo od „Pinus Laricio“ propušta zrak laglje u tangentialnom, nego li u radialnom pravcu;

2. da se kod „Pinus silvestrisa“ nalazi otvoren tracheidski konop (Stränge) u duljini od 22 cm., a možebit i više, te

3. da živa primordialna mješina nije podpuno ili jedva u nezuatnom stupnju propustljiva.

G. Pausa.

Žirovina. Do sad stoji ovogodišnji rod žira vrlo povoljan, osobito od granika i od kitnjaka, nu žir od lužnjaka izrodio se je veoma u šišku, a tomu se narod najmanje veseli, osobiti od kako su cienne šiški podpuno pale.

Obzirom na neprekidnu sušu, a eto i na kišu, koja se je nedavna spustila, ostat će polovica žira zdrava; nagla bo kiša isto je tako po uspjeh ploda štetonosna, kao i nagla promjena vrućine, al ipak nadajmo se još vazda dobrom urodu, a još boljim cienam.

Podravina i Posavina nije ove godine sa žitaricami najobilnije urodila, te je i kukuruz i bundeva upravo lošo uspjela, a to je razlog, da će se žirovina dobro plaćati.

Mi smo do sad ovaj nuzužetak vrlo nedovoljno uvažavali, pa su i naše procjene nepodpune bile. Dokaz je tomu taj, što se svinje žire u rodnih godinah tek sa 50 nvč. od komada, a s ovakovom cienom polučilo se je iznad dražbe 50, dà i 500% nad procjenom.

Dohodak žirovini nije pogodan niti sa $\frac{1}{5}$ svoje efektivne vrijednosti, pa nije čudo, da se šumam s mnogih strana poriče prava važnost. Tomu slično je i kod pašarine i drvarine.

Akoprem uživa narod od šuma odnosno šume pružaju daleko veći dohodak, nego što se to u novcu od njih prima, pa ipak to sliepci ne vide, a to je i glavni razlog,

da se šumami pustošari i u ine gojitbe pretvaraju, ma da kao bivše šume zaista znatno veći dohodak odbacuju i da šumske uprave, bilo kojega mu drago vlasnika, onako racionalno gospodarstvo zavesti nemogu, kakovo bi danas moralo biti. Usled toga ne-uzivaju šumari niti s daleka onaj ugled, koji jim pripada.

Napried s toga uzajamno uz temeljite procjene, ali i uz cienne do efektivne vrijednosti, a ove godine može se to polučiti obzirom na iztaknute činjenice!

Nežurimo se dakle s procjenami, jer se žir i glede vrstnoće i množine istinito procijeniti dade tekar onda, kad podpuno dozrije, a žir nije gljiva, da ga muhe raz-nositi mogu. Što je dobro i zdravo kupuje se, jer se dugo uživati može, pa uz dobrougarstvo, ako nećeš proljeća, naći će se dobri kupci, a neđajmo se zasliepiti procjenom svinjara. Ta to je naše polje i do nas je, da reguliramo cienne i da tim svjetskom tržištu glede prometa svinja drugi pravac odsječemo. Neka upozna narod vrijednost naše stoke i krmadi, i neka Niemac, Englez i drugi naš proizvod skupo plati: ta što nam oni za to poklone i kčemu vodi toliko nehajstvo?! Smišljajmo o tom, pa udarimo prave cienne, te unovčimo ovaj nuzuzitak, koji efektivno malo manje iznosi od glavnog užitka, dakle na milione forinti na godinu vrijedi. Obćine i imovne obćine morale bi u korist obćeg dobra prestati tražiti popularnost u sniženih ili bezplatnih cienah, buduće to vodi u svakom obziru samo do nazadka, i potiskuje koli vrijednost šumam državnim, toli i šumam privatnih vlasnika. Da li to pametan šumar odobriti može? —ć.—

Pitanje o pravu Dalmatinaca na pašnjake u Lici. Mješovito povjerenstvo, koje bje izaslano, da pregleda pašnjake, na koje neka dalmatinska mjesta imadu pravo paše, prekinulo je svoje poslovanje, te će pregledavanje nastaviti mjeseca listopada t g.

Ovo povjerenstvo konstatovalo je, da su Dalmatinci osvojili cijeli niz šumskih pašnjaka, na koje imadu samo neko ograničeno pravo. Tobožnje pravo tih dalmatinskih obćina na pašu u ličkih gorah osniva se na konvenciji, utanačenoj izmedju Austrije i mletačke republike u Novigradu 24. listopada 1776. po pukovniku Aspremonte i mletačkom namjestniku Gradenigu u Dalmaciji.

U ovoj konvenciji ugovoreno je, da susjedna dalmatinska mjesta mogu ljetnu pašu upotrebiti na ličkom zemljištu i to izključivo na mjestih sudbeno ustanovljenih u Raduču 29. lipnja 1775., ali je ujedno ustanovljeno i to, da Ličanom pripada pravo zimske paše u nizinah dolnje Zrmanje u Dalmaciji. Ličani morali su već odavno rezignirati na ovo svoje pravo, dočim su Dalmatinci dolazili i još dolaze svake godine sa mnogobrojnom stokom (ovog proljeća dotjerali su Dalmatinci na ličke pašnjake oko 50.000 stoke), a osobito kozami i ovcami u ličke krajeve, te upotrebljavaju ne samo svoje pravo, nego i pašnjake, koji jim nepripadaju.

Izaslano povjerenstvo omedjašilo je sad i naznačilo točno ona mjesta, gdje Dalmatinci svojom stokom u ličkih krajevih prelietovati mogu.

Povjerenstvu biti će takodjer zadaćom, da u Dalmaciji iztraži one predjele, na koje i Ličani imadu pravo na zimsku pašu.

Prijašnja povjerenstva upuštala su se u obširna razmatranja tog pitanja samo iz stanovišta juridičkog, cjepidlačareć po jurističkih teorijah obzirom na medjutim kroz 100 godina nastavše pravne promjene koli u posjedu, toli i glede izvršivanja prava pašarenja, odvrativ se s puta, kojim bi se ovo pitanje praktično i stvarno riješiti moglo. To je baš onaj razlog, zašto se nisu mogle toliko put poprimljene razprave do valjana kraja i konca dovršiti.

Sadanje povjerenstvo, emancipirajuć se od svih juridičkih momenata, prihvatilo se je načela, da se iz narodno-gospodarstvenih i političkih obzira pravo paše Dalmatinaca avede u one granice, koje ličkomu žiteljstvu od tolike štete nisu kao dojako i koju bi štetu oni donjekle ipak kako tako podnositi mogli, buduće bi u protivnom slučaju, da naime Dalmatinci pravo paše u onoj mjeri uživaju kao do sad, ne samo obstanku ličkih itelja pogibelj prijetila, počto oni sami u njihovom kršnom predjelu ono nalo paše i žvade za uzdržavanje stoke trebaju, nego bi se uživanjem paše preko svake mjere još

nješto zaostali zeleni predjeli u pust kamen pretvorili, te bi se tim ciela kultura tla ličkog kraja posve uništila, a porezovna snaga pučanstva na ništa spala:

Povjerenstvo s hrvatske strane imalo je pred očima i tu okolnost, da su pašnjaci u dolini Zrmanje (na dalmatinskoj strani), u kojoj je Ličanom zimska paša u zamjenu dotičnim ugovorom zajamčena, ponajviše pretvoreni u drugu vrst kulture (u vinograde), te je tim ondje zimska paša sad izključena, što je očiti znak, da se Ličani nisu mogli svojim pravom zimske paše ondje posluživati, pak je zahtijevalo, da se kod razprave onaj manjak, koji je na taj način na štetu Ličana nastao, nadoknadi u ličkih krajevih tim, da se veća površina ličkog pašnjaka kao jednačak za taj manjak od ljetne paše Dalmatinaca odtereti t. j. da se Ličanom prilika pruži, da od svojih livada mogu onoliko siena dobiti, koliko ga trebaju, da jim stoka prezimi, kad zimsku pašu u dolini Zrmanji uživati nemogu, jer je tamo nema.

U ono doba, kad je novigradska konvencija sklopljena, bili su dalmatinski pašnjaci u Lici same nenasele pustare i neograničeno vlasništvo cara i vladara, dočim se je sad to stanje tako promijenilo, da je Lika skoro prenapučena, te je žiteljstvo, gdje god je moglo što ugrabiti, zaista po koju površinu tla i ugrabilo i u drugu vrst kulture pretvorilo, za koje površine sad i državni porez i občinski namet plaća i koje su mu površine tla god 1850. po krajiškom temeljnom zakonu darovane i u vlasništvo dospjele. Ovako je ponajviše učinjeno s onimi pašnjaci, na kojih imadu Dalmatinci pravo na ljetnu pašu.

Napredak kulture i množenje žiteljstva u Lici toli je napredovalo, da se sadašnje žiteljstvo uz ono malo zemljišta, što ga ima, mora boriti za obstanak svoj i za obstanak svoje stoke, koja ga hrani i uzdržava.

Povjerenstvo s hrvatske strane misli, ako se sve ove činjenice kod rješenja tog pitanja u obzir uzmu, da će ponajprije udovoljiti narodno-gospodarstvenim potrebam Like, koju prvenstvo ide, a onda potrebam Dalmatinaca i njihovog stočarstva i da će previšnjim vladalačkim namjeram, koje sinjeraju onamo, da se ovo životno pitanje u korist jedne i druge stranke riješi, potpuno zadovoljiti.

Ako nebi dalmatinsko povjerenstvo susretljivo prihvatilo predlog povjerenstva s hrvatske strane, koji ide na to, da se ova stvar na zadovoljstvo ličkih i dalmatinskih žitelja dokonča, onda će povjerenstvo s hrvatske strane prisiljeno biti, da odkaže ugovor, koji se po smislu istoga odkazati može, jer se ondje izrično naglasuje, da u slučaju onom, ako bi se ugovor odkazao, svaki prelež koli dalmatinske stoke u Liku, toli i ličke stoke u Dalmaciju prestati ima.

Nadajmo se, da će se ovo životno pitanje o pravu pašarenja u Lici sretno riješiti, za što nam jamče vrstni muževi u povjerenstvu, kojim je povjerena sreća i dobrobit kršne Like i susjedne Dalmacije, te bi žalili, ako bi se neslogom rješenje ovog pitanja još više zaplelo.

V. R—č.—

Prodaja hrastovih stabala u urbar, šumah. Kod kr. županijske oblasti u Osijeku prodavala su se hrastova stabla 3. rujna t. g. u sliedećih urbar, šumah:

a) Viljevo dol 2586 kom. hrastova procijenjenih na 67932 for. Josip Sedlaković* dao je 82.250 for., a Societe d'Imp, de chenae Slatina 80.000 for.

b) Bazie dol 855 kom. hrastova, procijenjenih na 22.448 for., za koja ponudiše:

Societe d'Imp. de chne Slatina*	37.100 for.
Našička pilana	36.000 "
Sam. Berger iz Osieka	31.520 "
Perin iz Vrbovca	32.500 "
Hiller iz Vukovara	30.675 "
Josip Sedlaković iz Osieka	29.255 "
Unionbank iz Barča	29,167 "

* Sa zvjezdicom označene trgovačke tvrdke jesu dostalci.

Maks Pollak iz Daruvara	29.199	"
Blažić iz Siska	26.060	"
c) Miljevo 603 kom. hrastova, procijenjenih na 19.519 for. za koja ponudiše:		
Societe d'Imp. chene iz Slatine*	30.700	for.
Nasička pilana	29.259	"
Žiga Heim iz Našice	27.500	"
Unionbank iz Barča	25.585	"
Samuel Berger iz Osieka	25.120	"
Hiller iz Vukovara	23.455	"
Blažić iz Siska	22.060	"
Perin iz Vrbovca	21.005	"
Jos. Sedlaković sin iz Osieka	20.600	"

d) Suhomlaka 341 kom. hrastova, procijenjenih na 12.358 for., za koja ponudiše:

Louis Heckelsmüller* iz Sikloša	20.015	for.
Sam. Berger iz Osieka	19.212	"
Josip Sedlaković sin iz Osieka	18.205	"
Žiga Heim iz Našice	17.500	"
Greger iz Osieka	17.250	"
Unionbank iz Barča	17.124	"
Fr. Reiter iz Suhogpolja	16.780	"
Klein iz Našice	16.341	"
Perin iz Vrbovca	16.192	"
Mor. Berger iz Arada	15.341	"

Šuma „Viljevodol“ spada pod šum. upravni kotar Dolnji Miholjac, a ostale 3 šume pod Slatinu.

Čujemo, da se sad procjenjuju hrastova stabla za prodaju u šumah urbar. občine Kozice, Sopje, Kapnice i Vaška kolara u kotaru slatinačkom.

Dražba hrastovih stabala. Na temelju dozvole vis. kr. zemaljsko vladnog odjela za unutarnje poslove od 10. prosinca 1886. broj 41.745, zatim od 12. veljače t. g. broj 4557 i 18. veljače t. g. broj 4990 u 10 sati prije podne u uredu kralj. županijske oblasti u Osieku javnom dražbom na pismene ponude prodavati će se, i to:

Dne 28. rujna tek. god. iz šume urbarijalne občine Kapelna 121 komad hrastova, procijenjenih na 812 for. 80 novč.

Dne 28. rujna tek. god. iz šume urbarijalne občine Beničance 959 hrastova, procijenjenih na 6423 for.

Dne 29. rujna tek. god. iz šume urbarijalne občine Kučance 1035 komada hrastova, procijenjenih na 14.108 for. 56 novč.

Pismene ponude vlastoručno podpisane, valjano zapečaćene, propisno biljegovane i obložene prema ponudi sa 10% zaobinom uz naročiti dodatak, da su nudiocu dražbeni uvjeti poznati i da im se podvrgava, imaju se na gore ustanovljeni dan najdulje do 10 sati prije podne predati u ruke predsjednika dražbenoga povjerenstva.

Na kasnije podnešene kao i izpod procjene glaseće ili brzojavne ponude neće se obzir uzeti.

Dražbeni uvjeti mogu se svaki dan za vrijeme običnih uredovnih sati u županijskom uredu u Osieku uvidjeti.

Zakup. Imovna občina Novog Siska daje u zakup ovogodišnji prirod žira nalažeći se u šumi Velika Lasinja koja neposredno uz glavnu cestu, rieku Kupu, te grada Siska i sela Pračna nalazi.

Dražba obdržavati će se dne 10. listopada ove godine u 10 sati prije podne u stanu predsjednika imovne občine I. Ključeca u Novom Sisku, gdje se mogu i dražbeni uvjeti svaki dan viditi.

Velika prodaja stabala kod investicionalne zaklade obaviti će se 10. listopada o. g., a prodaje se u dole označenih u naravi jur omedjašenih šumskih čestica, i to:

U šumariji **Županje** (Kragunja br. 3. i Orljak br. 4) 2050 i 1749 hrastovih, 201 i 1352 jasenovih i 516, 447 i 1217 briestovih, te 391 bukovih stabala, procijenjenih na 216.262 for. U šumariji **Vrbanje** (Sreno br. 18 i Paovo br. 14) svega 1485 i 5154 hrastovih, 100 i 1607 jasenovih, 505 i 1615 briestovih, 2508 i 149 bukovih stabala, procijenjenih na 288.711 for. U šumariji **Nemce** (Deš br. 15, Tikar br. 18 i Narače br. 20) 3459, 7883 i 5509 hrastovih, 265, 884 i 69 jasenovih, 280, 1588 i 928 briestovih, te 174, 2095 i 132 bukovih stabala, procijenjenih svega na 550.795 for. U šumariji **Morović** (Samovac br. 22, Blata br. 24 i Smogva br. 26) 8934, 4850 i 1645 hrastovih, 2086, 199 i 478 jasenovih, 2133, 627 i 297 briestovih, te 203 bukovih stabala, procijenjenih svega na 365.837 for. i napokon u šumariji **Jamina** (Jasenova br. 28) 7210 hrastovih, 559 jasenovih, 1984 briestovih i 407 bukovih stabala, procijenjenih svega na 201.183 for.

Dražba obaviti će se, izključiv ustmene ponude, jedino primanjem pismenih ponuda (oferta).

Poblizi dražbeni uvjeti mogu se uviditi kod kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vlade, zatim kod kr. šum. ravnateljstva u Zagrebu i kod kr. nadšumar. ureda, u Vinkovcih kao također kod kr. šumarija u Županji, Vrbanji, Nemcih i Moroviću.

Obnova zastupstva imovnih občina. Buduć da trogodište uredske djelatnosti zastupnika imovnih občina iztiče koncem tekuće godine, to su tim povodom pozvane kr. županijske oblasti u Gospiću, Ogulinu, Zagrebu, Belovaru, Požegi, Osijeku i Vukovaru, da odrede u smislu čl. 5 i 6 zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih občinah, odnosno §. 2 zakona od 11. srpnja 1881, kojim se razjasnjuju odnosno preinačuju njeke ustanove potonjeg zakona, putem područnih kot. oblasti novi izbor zastupnika iz sredine mjestnih občina za pomenute imovne občine, koje izabrane zastupnike imati će dotični zamjenik vladinoga povjerenika prema ustanovi članka 7 zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih občinah, odnosno §. 3 zakona od 11. srpnja 1881. pravodobno sazvati u prvu skupštinu, da isti izabere iz svoje sredine absolutnom većinom glasova gospodarstveni odbor, sastojeci se iz predsjednika i njegova zamjenika i četiri odbornika i toliko zamjenika i to tako, da gospodarstveni odbor svoju uredsku djelatnost već 1. siječnja 1888. započeti može. Ob ovom su podjedno naredbom kr. zem. vlade, od 9. rujna o. g. br. 27.010 obavješteni zamjenici vladinih povjerenika za područne imovne občine s dodatkom, da još prije u smislu §. 8 zakona od 11. srpnja 1881 trojni predlog glede imenovanja predsjednika i njegova zamjenika kr. zem. vladi na odobrenje pravodobno podneti imaju.

Šumski požari. 6. rujna ove godine porodio se je na nepoznat način šumski požar u državnoj šumi „Ilijina greda“ u kotaru glinskom, koji je uz najveći napor tekarskoj dojučeršnji dan pogašen. Izgorilo je do 400 rali mladoga hrastika, a vele, da ima štete oko 2500 for.

Isti dan bio je požar i u šumi vlastelinstva topolovačkog kod Siska, te je uništio do 60 rali mlade šume, a šteta je veoma znatna.

24. kolovoza t. g. upališe skitajući pastiri šumu „Ibrežica“, vlastnost župnika zaprudjskog (u kotaru velikogoričkom), a izgorilo je do 2 rali mladika.

Prodaja jelovih stabala. Kr. kotarski sud u Delnicah objavio je, da će se dne 5. listopada 1887. u 10 sati prije podne u srednjem jarku u Lokvah kod žage Tome Jurkovića prodavati 100 komada jelovih stabala, i to sve ukupno dosuditi će se najboljemu ponuditelju samo uz gotov novac.

Zaključni

o blagajničkom rukovanju hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva za upravnu
sljedećih dana mjeseca

I. R a z h o d.

Tekući broj	P o i m e n c e	Bilo je prelimi- nirano	U istinu izdano		Opazka.
		for.	for.	nč.	
1	Stanarina	150	150	—	
2	Tajniku nagrada	200	200	—	
3	Uredniku nagrada	320	320	—	
4	C. Albrechtu za štampanje šumarskoga lista	1200	1089	10	vidi br. 12.
5	P. Oseku za broširanje i odpremu šumarsk. lista, marke	150	146	71	
6	Suradnikom šumarskoga lista	300	217	41	
7	Časopisi	50	59	—	
8	Knjige za društvenu knjižicu	50	45	50	
9	Pisar kroz 9 mjeseci	120	90	—	
10	Pisarničke potrebštine i biljege na namire i kod mjestnog suda	111	65	75	(br. 4, 8, 10 ex 1885.)
11	Poštarina i služnik	83	86	55	(br. 9, 18 ex 1885.)
12	C. Albrechtu za tiskanice, društvo, izkaznice, diplome i t. d. — kliše	—	106	78	kliše 25 fr
13	P. Oseku za vezanje knjigah i šumar. lista za knjižnicu	—	17	15	
14	Troškovi kod glavne skupštine	100	24	—	
15	Podpora	—	5	—	
16	Kaligrafiranje društva, izkaznica i spomen- knjige	—	32	50	
17	Nadgrobni vienac	—	10	—	
18	Nova godina listonošam, slagarom, služkinji, služniku, knjigoveži	15	15	—	
19	Za nadopunjenje nagrade za literarni rad	—	258	81	
20	na 400 for.	—	150	42	
	Saldo	—	—	—	
	Ukupno	2849	3089	68	

Dano iz odborske sjednice upravljujućega odbora hrv.-slav.

Predsjednik:

M. D u r s t.

račun

godinu 1886., kako je predložen XI. glavnoj skupštini, držanoj dne 10. i rujna 1887. u Zagrebu.

II. Prihod.

Tekući broj	P o i m e n c e	Bilo je prelimi- nirano	U istinu primljeno		Opazke.
		for	for.	nč.	
1	Kamati od utemeljiteljnih svota.	105	126	63	Već uvršteno pod brojem 1., 3 4
2	Društveni prinos od podupirajućih članova .	430	510	—	
3	Društveni prinos od članova I. razreda . .	1030	994	25	
4	Društveni prinos od članova II. razreda . .	514	722	—	
5	Na pristupnini od novih članova	30	85	—	
6	Za društvene diplome.	30	84	—	
7	Na uvrstbini od oglasa u Šumarskom listu .	70	45	30	
8	Od 30 novih utemeljitelja kamati položene glavnice.	150	—	—	
9	Od 10 novih članova I razreda po 5 for..	50	—	—	
10	Od 20 " " II. " " 2 " .	40	—	—	
11	Od predbrojnika	—	122	50	
12	Podpora visoke kr. zemaljske vlade	400	400	—	
	Svota. .	2849	3089	68	

šumarskoga društva držane u Zagrebu, dne 6. kolovoza 1887.

Tajnik:

Dr. V. Köröskényi.

P r o -

o potrebi i pokriću potrebe hrv.-slav. šumarskoga društva za upravnu g. 1888.,
mjeseca rujna 1887. u

Tekući broj	P r e d m e t	1888.	Bilo predlo- ženo za 1887.	Uspjeh 1886.	Opazka
		for.	for.	for.	
	Potreba: (Razhod).				
1	Stanarina, podvorba ogriev, i raz- svieta	150	150	150.—	
2	Tajniku društva	200	200	200.—	
3	Uredniku šumarskoga lista, korek- tura i poštarina	320	320	320.—	
4	Suradnikom šumarskoga lista . .	350	300	217.41	
5	Štampanje šumarskoga lista, klišiji	1200	1200	1089.10	
6	Odprema šumarskoga lista sa pošt. biljegami	200	160	146.71	
7	Knjižnica (nabava knjiga i vezanje)	100	100	62.65	
8	Časopisi za uredništvo	50	70	59.—	
9	Pisar	100	120	90.—	
10	Pisaće stvari i biljege	30		65.75	
11	Tiskanice i diplome, društvene izkaznice	90	130	139.28	
12	Poštarina	70		86.55	
13	Troškovi oko glavne skupštine . .	100	100	24.—	
14	Podpore	70	—	5.—	
15	Troškovi za promicanje struke i društvenih interesa	100	100	—.—	
16	Ini troškovi (nadgrobni vienci, služ- nici, nova godina, popunjenje pokućva, napitnice i t. d.) . .	40	50	25 —	
	Ukupno	3170	3000	2680.45	

račun

prihvaćen po XI. glavnoj skupštini, održavanoj dne 10. i sljedećih dana glavnom gradu Zagrebu.

Tekući broj	P r e d m e t.	For.	Opazka.
	P o k r i ć e. (Prihod.)		
1	Kamati od utemeljiteljne glavnice 30 i jednoga utemelji- telja ili 3150 for. po 5 ⁰ / ₁₀₀ i odbiv porez	150	
2	Prinos od 30 podupirajućih članova	490	
3	Članarina od 230 članova I. razreda	1150	
4	Članarina od 418 članova II. razreda	836	
5	Predbrojnina na šum. list od 25 predbrojnika	125	
6	Podpora od visoke kr. zemaljske vlade	400	
7	Vanredni prihod (prodaja šum. lista, adresa, oglasi i t.d.)	19	
	Ukupno	3170	

Dano iz odborske sjednice držane u Zagrebu 9. rujna 1887.

Predsjednik :

Tajnik :

M. D u r s t.

Dr. V. Köröskényi.

Stanje društvene blagajne

na dne 12. rujna 1887. prigodom predaje blagajne novo izabranomu upravljajućemu odboru.

Tek. broj		Prihod		Razhod		Opazka
		for.	ně.	for.	ně.	
1	U blagajničkom dnevniku do uključivo 12 rujna t. g. (članak blag. 234) izkazani prihod	2886	66			Istodobno izkazana dugovina na zalogu članarini iznosa 476 for. 50 nč.
2	Do 12. rujna t. g. izkazani izdatak			2120	16	
	Ukupno	2886	66	2120	16	
	Odbiv izdatak od primitka bila je 12. rujna u blagajni gotovina od	766	50			

Zagreb, 15. rujna 1886.

Milan Durst,
predsjednik.

Fran Žav. Kesterčanek,
tajnik.

Opomena.

P. n. gg. članovi hrv.-slav. šum. društva, koji još sveudilj, i uzprkos jur tri puta uzsliedivše opomene od strane predsjedništva društva, ovogodišnju članarinu kao i ine možebitne dugovine društvu podmirili nisu, umoljavaju se ovim i opet, da društvu neprouzroča daljnih izdataka — a sebi prištede neprilike skopčane utuženjem tih dugovina, da toj svojoj dužnosti najdulje do konca mjeseca listopada t. g. udovolje. Odnosne svote neka se šalju poštanskom doznačnicom, pod adresom predsjedništva društva, tajniku kr. žup. nadšumaru F. X. Kesterčaneku (Zagreb, Streljačka ulica br. 7.)

U Zagrebu koncem rujna 1887.

Predsjedništvo hrv.-slav. šum. društva.